

OBSERVATOR

1:89

DEN ANNEN SIDE

L e d e r

Observator 1-89

26. ARGANG

Utgitt av FREDRIK, Studentgruppa i Sosialøkonomenes Forening, med støtte fra KULTURSTYRET i Student-samskipnaden.

Postadresse:
OBSERVATOR
POSTBOKS 1095, BLINDERN
0317 OSLO 3
TLF: 45 52 59

Abonnement:
Kr 50,- personer
Kr 80,- institusjoner
Bankgiro: 6094.30.66933

Utkommer 4 ganger i 1988

Redaksjon

Inger Merete Vereide
Britt Kjemoengren
Kjetil Braathen
Helge Dønnum
Pål Møn
Kjersti Løken
Thor Olav Thoresen
Per Ove Eikeland

Innhold

Leder.....	2
Redaksjonelt.....	3
Mag.grad.....	4
Jentegruppa.....	6
Javel, minister....	7
Kråka.....	9
Innf.sem.....	11
Fest.....	12
Liberalismen....	14
Eksperter.....	16
Eksamensbesv....	18
Frederik.....	33
Spørreskjema.....	34
6 i heisen.....	36

Jeg vil denne gangen ta utgangspunkt i Aftenpostens utgave fra 31.01. Første siden gav et klart uttrykk for at noe er galt her i verden. Av overskriftene kan vi lese at Furuseh hadde vunnet slalomdelen av kombinasjonen i VM. Videre blomstret krokusen og værmennene spadde flere varme dager. Noe er forferdelig galt. Jeg føler det på meg, kansje mest fordi jeg ennå ikke har vært på Kikut i "vinter". Men dette er kansje bare små ting mot det som skjer i regjeringskvartalene. Der sitter Arbeiderpartiet å styre spakene med stoisk ro. Dette tiltross for 120.000 arbeidsledige.

Vi i Observator skal ikke spekulere med hva som har skjedd med Partiet. Til det er vi for sent ute. Likevel vil jeg dvele litt med hvilke konsekvenser dette har for dem det gjelder, nemlig de ledige. Det er de som bærer kostnadene for oss, slik at vi skal få nye syv fete år. Dette bør engasjere alle i langt større grad enn det som gjøres blandt intellektuelle idag. Kansje dagens oppgave på kantinen skulle være å finne mulige veier ut av elendigheten.

Dette nummer er delvis skrevet på Observators egen PESE. Den har vi fått låne av Instituttet. En generøs gest som vi kommer til å få glede av. I dette nummeret har vi et bredt spekter av stoff som vi håper vil fenge. Likevel er vi aldri sikker på om det vi driver med er godt nok. Blir det i det hele tatt lest. For å finne mer ut om dette har vi tenkt å gjennomføre en enkel spørreundersøkelse om avisens. Derfor håper vi at spørreskjema som er med i dette nummeret blir besvart. Husk, Observator er til for deg.

Til dette nummeret har vi fått tre nye medlemmer. Thor Olav er tilbake etter ett års fravær. Etter kampanjen på nyåret fikk vi to nye fra grunnfag. Pål Møn er fotograf og ypperlig inspirator på desken. Kjersti Løkens erfaring fra lokalpressen i Sarpsborg vil også være med på å heve det redaksjonelle nivået. Likevel trenger vi fler. Avisarbeid er goy og krever ikke mye tid i forhold til det du får igjen.

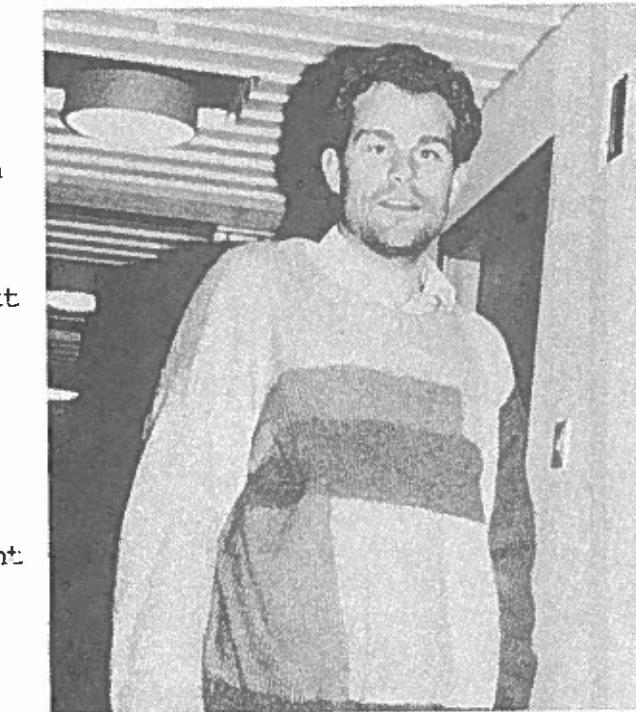
* Dette er det første av to nummer Observator i vårsemesteret 1989.

*'Gjennomgang av tidligere utgaver sa oss at en noe videre fokusering av det sosiale liv var på sin plass. Derfor har Frederikarrangementene fått bred dekning.

* ENDRINGER I REDAKSJONEN!

Vår kjære redaktør Helge Dønnum sier takk for seg. Han har avsluttet sine studier her og begynt å arbeide i Fiskeridepartementet.

(Bildet til høyre.)

* TO NYE FJES:

Kjersti Løken (tekst), og Pål Møn (foto) skal dekke det sosiale engasjement på sos.-øk. Se opp for "radarparet" på neste Frederik-fest! (Bildet til venstre.)

* Ellers takker vi deltagerene i "6 i heisen" og Lasse for god hjelp og støtte i mørkerommet.

* Vi trenger et menneske som kan ta seg av regnskapet. Er du interresert, ta kontakt med en i redaksjonen!

«DEN SISTE, MAG.- GRAD STU- DEN- TEN»

Denne våren er det siste mulighet til å melde seg opp til magistergradseksamen på sosialøkonomi.

Ein einaste person er no registrert på instituttet, og det kunne vore artig å høre kva som driv eit menneske til dette "einsamme" tilveret.

Andre spørsmål ein kan stille er kvifor denne ordninga no fell bort; kva medfører eigentleg dette av endra tilbod for studieordninga vår?

Eg tok først ein tur opp på instituttet for å få svar på dette siste spørsmålet.

Asbjørn Rødseth var villig til å svare på vegne av instituttet.

"Bortfall av magistergradsordninga er eit samordna vedtak for heile fakultetet. Dei fag der det har vore meir vanleg for studentar å benytte seg av ordninga har noko legre avviklingstid enn på sosialøkonomisk institutt, der ordninga berre unntaksvis har vore i bruk".

Grunngjevinga for det innsnevra tilbodet er berre eit ressurs-spørsmål iflg. Rødseth.

"Magistergradsstudentar krev stort sett fleire ressurar med veiledning o.l. Gode veiledarar har vore vanskeleg å skaffe, og alt i alt har studieordninga vore for kostbar".

Men når så få studentar har benytta seg av ordninga kan ho vel ikkje ha kravd så store ressursar?

"Nettopp dette at ordninga har vore lite brukt, gjer at instituttet må setje seg inn i lover og reglar kvar gong dette skjer. Arbeidet blir ikkje rutineprega, og dette skaper ekstra ressursbruk for instituttet".

Fins det noko brukbart alternativ no når magistergradsordninga fell bort?

"Det er opna for ei ny doktorgradsordning. Fordelen med denne er at studentar får ei grundig skolering i det meir obligatoriske ved at hovudfag/embedsstudiet må fullførast først. Etterpå kan doktorgraden vera eit bra alternativ for forskarrekryttering".

Men er ikkje bortfall av magistergradsordninga eigentleg vengjeklypping av folk som vil drive med tverrfaglege studier og alternative vinklingar av faget?

"Ved å opne for den nye hovudfagsordninga håper sos.øk. å trekke til seg folk med interesse for tverrfaglighet og andre vinklingar enn dei som har vore tradisjonelle. Instituttet har opna for å godkjenne einskilde kurs frå statsvitenskap hovudfag."

Like eins meiner Rødseth at faget har større rom for alternative vinklingar enn det kan sjå ut til med grunnlag i dei til no skrivne spesialoppgåvene. Det er berre å bruke fantasi og prøve ut hovudoppgåvekomiteen.

Så tilbake til den siste magistergradsstudenten, Martin Eide.

Kva er det som trekk han mot denne forma for studier?

Martin henviser til valgmulighetene i ordninga som det største trekkplasteret for han. Han nemner muligheten til å leggje opp store deler av

pensum sjølv slik at sos.øk. i større grad kan gjerast til eit reelt tverrfagleg studium og ikkje berre formelt.

Det er også mulig i større grad å kunne fordjupe seg i deler av økonomisk teori som ein finn særskilt interessant og som ikkje fins verken på fellespensum eller i dei valfrie kursa.

Eit tredje punkt er muligheten for å skrive ei større og meir omfattande oppgåve.

Martin forlot studieordninga i Oslo i 1984 og reiste til Bergen for å studere vidare der. Der følte han større mulighet til å nyte gjere seg av annan fagleg bakgrunn. Embetsstudiet hadde meir karakter av å vere eit "avansert yrkesskule-studium".

"Innføring av hovedfag synes jeg er gledelig, og det virker som deler av studiet legger opp til en orientering mot andre samfunnsfag. I det hele tatt virker det som det har blitt adskillig "høyere under taket" på instituttet m.h.p. problemstillinger og temaer i faget. Dette er ut fra mitt synspunkt også en gledelig utvikling", sier Martin Eide til slutt.

P.O.S.

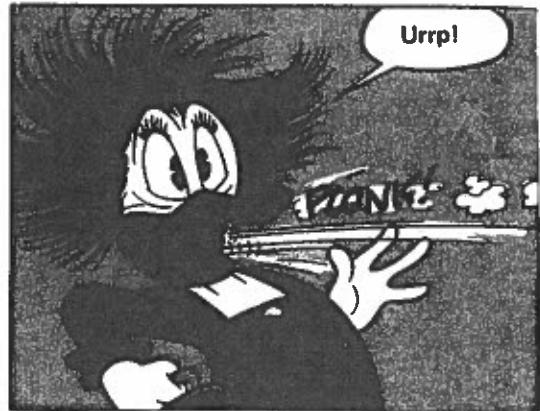
JENTTEGRUPPA

Det at det finnes en jente-gruppe på sos- øk er en godt bevart hemmelighet for de aller fleste av oss på faget. Man kan av og til lese små lapper som henger på oppslagstavla i kjelleren, undertegnet jente-gruppa. Det kom derfor som en stor overaskelse, i hvert fall for oss, da denne gruppa kunne reklamere med at selveste SOSIALMINISTEREN skulle gi oss en kort gjennomgang av den nye trygdeloven. Et referat av dette møtet blir forøvrig gjengitt et annet sted i avisas.

Det var forøvrig en for-treffelig tilstelning, og gruppa fortjener all ros for dette!

Det vi har vært interresert i, er å finne ut hva som skjuler seg bak dette begrepet "jentegruppa på sos.øk". Vi kom fram til et noe diffust resultat. Jentegruppa har ikke noen klart utformede retningslinjer. Hva som skal tas opp på møtene, og hvilke saker de skal engasjere seg i, er opp til de som møter opp.

MEN, dette er ikke et forum for kvinnesaksdebatt, noe noen kanskje kan tro, ut i fra navnet. Ikke fordi jenter på sos.øk er i mot kvinnesak, men det finnes andre grupper man kan være med i, som bedre ivaretar disse sidene ved livet! Gruppa har hittil blitt brukt som et sted der man har kunnet diskutere faglige problemer ut fra et kvinne-synspunkt, og også uten hele tiden å bli overkjørt av gutta. Gruppa har også deltatt

i praktiske ting, som da de samlet inn penger til det ganske nyetablerte kvinne-universitetet. Det er en stadig økende andel jenter som tar sos.øk.JA, faktisk viser tall fra de siste åra at fordelingen gutter/jenter er omtrent lik, HELE studiet igjennom. Alikevel er det fortsatt få kvinnelige sosialøkonomer i ledende stillinger.

Jentene er spesielt dårlig representert i privat næringsliv, noe som medfører at de ligger godt under gutta når det gjelder månedlige utbetaling. Kan noe av dette skyldes jenters stadige avbrudd i karrieren grunnet barn og familie? Ja, vi tror nok det, og vi vil si at dette gjenspeiler de dårlige ordningene når det gjelder barnehageplasser, barsel-permisjon o.l.!!!!

Dette ble forøvrig tatt opp på det før nevnte møtet.

De av gruppas medlemmer som vi har vært i kontakt med, understrekker at gruppa bidrar til å skape et NETTVERK for jentene,

slik at de skal få en øket trygghet på faget, - og, ikke minst senere, i arbeidslivet. Jentegruppa fungerer da som et slags kvinnelig svar på guttas badstuklubber etc.

Kanskje har jenter en annen oppfattelse av faget enn gutter, en annarledes oppfattelse av hva som er viktig? Da er det viktig at man ikke jobber på mensus premisser, men beholdet sin kvinnelighet (les: sine "myke" verdier), SPESIELT i ledende stillinger, manns-dominerte miljø. Og kunne komme sammen med andre i samme situasjon kan være med på å gi den tryggheten som trengs for å greie dette.

Vi vil her få lov å sitere en artikkel fra den danske avisas Information, som omhandler et nydannet kvinneparti:

"Partiet går ind for kompostens fremme og flere kvindelige chefer, hvad man mener vil resultere i en besparelse af tonsvis af kroner, nemlig dem, der i dag bruges på dyre management-kurser, hvor mænd lærer at hilse på personalet og røre ved de ansatte. "ALLE DISSE EFTERLIGNINGER AF ALMINDELIG OMSORGSFULD ADFERD, SOM VI KVINDER ER SÅ HVINENDE GODE TIL," som det hedder på god dansk.

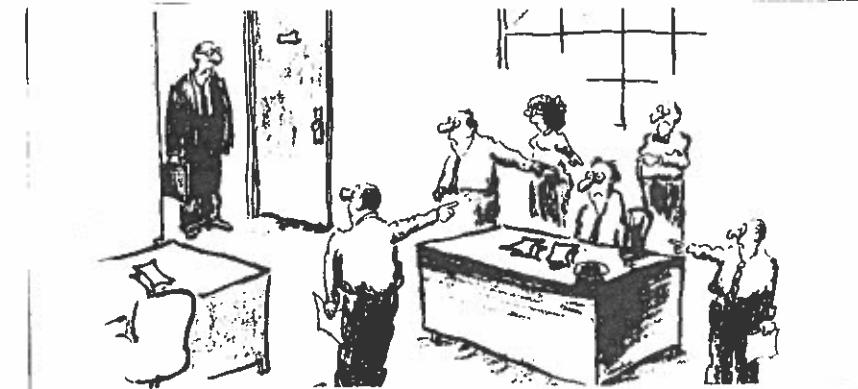
Jentegruppas skjebne er for tida ganske usikker, da det er få som er villig til å påta seg arbeidet med å arrangere møter og lignende. Penger bevilges av kulturstyret, og er det mange nok med, blir det minimalt arbeide på hver.

SÅ NÅ SYNES VI VIRKELIG JENTENE PÅ FAGET BØR TRÅ TIL, OG BENYTTE SEG AV MULIGHETEN TIL OG KOMME SAMMEN OG BLI BEDRE KJENT MED HVERANDRE! HVA SOM SKAL SKJE PÅ MØTENE ER DERES VALG!!!

Kontaktperson: Kari Mette, lesesalsplass 680

J.M.V og B.K.

JAVEL, MINISTER

— Okay. Hvem var det som hadde forsikret seg mot solidaransvaret?

"Fremtiden byr på store utfordringer", sa sosialminister Tove Strand Gerhardsen på et møte jentegruppa arrangerte, og at interessen var stor viste det sprengfulle Frischrommet.

Tross advarsler om et tøft studium, ble Tove Strand Gerhardsen cand. oecon våren - 71. Blant de 140 sosialøkonistudentene var det 6 jenter dengang.....

"Vi hadde ingen jentegruppe, men jeg fikk min oppbacking på studiet gjennom AUF." Hun synes selv at hun har beholdt sine kvinneverdier og meninger, gjennom studiet og arbeidsliv, i en verden full av menn.

Det at en opptatt statsråd tar seg tid til å komme på jentegruppas lunsjseminar en dag i slutten av januar sier vel noe om tilhørigheten til det å være kvinne og sosialøkonom.

Trygdemeldingen

Tema for møtet var: "Trygdemeldingen i et kvinneperspektiv", med vekt på å skissere de

viktigste problemene og utfordringene i forbindelse med fremtidig trygdefinansiering.

St.melding nr 12 - Folketrygdens økonomi- og pensjonssystem, "Trygdemeldingen", utkom i fjor høst. Den trekker opp hovedlinjene for den videre utvikling av folketrygdens økonomi- og pensjonssystem.

Det er nå vel 20 år siden folketrygden ble innført. Den er ment å være en økonomisk trygghetsikring og er bygd opp både på prinsippet om solidaritet og på prinsippet om egeninteresse.

Individbasert

I meldingen blir det lagt vekt på at Folketrygden i fremtiden skal være individbasert, noe som vil si at man ser på hvert

enkelt individ som en selvstendig økonomisk enhet som skal ha mulighet til å forsørge seg selv. Dvs. at alle skal være sikret en minste økonomiske ytelse fra folketrygden (solidaritetstanken), og at det skal være en sammenheng mellom individets inntekt som yrkesaktiv og som pensjonist (egeninteressetanken).

For å oppnå maksimal tilleggs-pensjon utover minstepensjonen, kreves det 40 års opptjening, og blant disse 40 årene teller de 20 beste inntektsbringende årene mest.

At folketrygden nå legger opp til et individbasert system som skal gi like trygdeytelser, vil si at vi får en gradvis tilnærming mellom ulike samlivsformer.

Trygdesystemet har vært kritisert for ikke å ta hensyn til kvinnenes livsløp. I dag er den en økende grad av kvinner som blir minstepensjonister. Dette skyldes flere årsaker, bl.a. at kvinner tradisjonelt i perioder av livet har vært i ulønnet omsorgsarbeid og dermed ikke tjent opp pensjonspoeng.

For å rette opp i skjevheten foreslås det å endre reglene i folketrygden slik at man oppnår pensjonspoeng for omsorgsarbeid for barn under 7 år, syke, uføre og eldre pleietrengende.

Det er også aktuelt å endre reglene for enslige forsørgeres overgangsstønad slik at disse også har mulighet til å opptjene pensjonspoeng. På denne måten kan flere kombinere omsorg og deltagelse i yrkeslivet.

Private pensjonsordninger

Økningen i de private pensjonsordningene kan ikke sees på som svekket tillit til folketrygden, men det gir kanskje uttrykk for at folk er redd for at de ikke får nok ytelsel i fremtiden, sier Tove Strand Gerhardsen. Hun er ikke tilhenger av private pensjonsordninger som hun mener kan svekke oppslutningen om folketrygden og undergrave denne som det fundament velferdssamfunnet bygger på. "Private pensjonsordninger bør behandles som annen sparing, og ikke gi andre fordeler enn opptjening i folketrygden gir." Samfunnsøkonomisk er det mest lønnsomt å spare via folketrygden.

Når det gjelder tillit til folketrygden føler statsråden seg trygg på at man har bred politisk oppslutning om å ivareta folketrygdens prinsip-

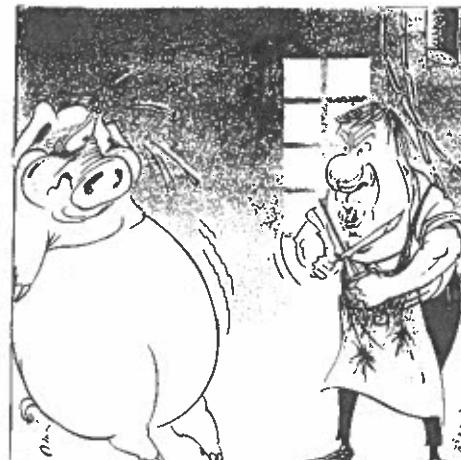
per og fremtidig finansiering.

Finansiering

Utgangspunktet for folketrygden var at den skulle være selvfinansierende ved de årlige avgiftene, (arbeidsavgiver- og medlemsavgift). Denne tanken ga man raskt opp, og i dag blir gapet mellom inntekter og utgifter dekket over statsbudsjettet.

Slik systemet i dag er har pensjonister visse skattefordeler. Trygdemeldingen går derfor inn for en avkortning av trygdeytelser mot annen inntekt.

"Om ca. 20 år vil eldrebølgen starte og problemene vil komme for alvor. Da er det viktig å ha en eldreomsorg som er rustet til behovet, og et trygdesystem som gir alle en økonomisk trygghet når annen inntekt faller bort", avsluttet en inspirert sosialminister.

Du skal være glad du ikke blir flådd levende, du!

Folketrygdens fremtidige finansiering vil avhenge av flere faktorer. Økonomisk politikk er viktig for å få til økonomisk vekst og vekst i befolkningstallet. Dette vil gjøre oppgavene i fremtiden lettere. Strand Gerhardsen påpekte at man kan stimulere til økt befolkningsvekst bl.a. ved å bygge flere barnehager, utvide svangerskapspermisjon og få lavere bokostnader.

KRÅKA

-EN HISTORIE SETT OVENFRA

Av Robert G. Hansen

I dag hørte jeg en kråke som hostet. Det er helt sant! Jeg hadde vært i bokhandelen og var på vei tilbake til lesesalen da jeg hørte den. Den hoppet rundt på plassen ved fontenene utenfor kantina, og hostet vederstyggelig.
- Uff da, sa jeg og stoppet opp, - det var da en stygg hoste.

Noen andre studenter saknet farten og kikket usikker i min retning, før de igjen hastet videre. Kråka hoppet unna da jeg nærmet meg, men den flyt ikke. Jeg tok noen skritt til, men igjen hoppet den lett og elegant videre. Til slutt var vi kommet på den andre siden av bygningen der det ikke var andre mennesker.
- Jeg blir så nervøs når det er mange folk tilstede, sa kråka, og fikk et nytt hosteanfall.
- Det skjønner jeg godt, sa jeg, og var imotekommende.
- Men den hosten din høres virkelig ikke bra ut - vil du kanskje ha en eucalyptus-pastill?

Kråka takket ja og tok imot. Det var en mild dag til tross

for at det ennå bare var mars, så jeg satte meg ned på en terr flekk innved veggens. Men vi kan jo ikke være sikre på at det vi selv ser er det samme som den andre ser, og dermed behover ikke min verden se liketan ut som din verden. Det er ikke sikkert vi ser det samme.

- Men da lever vi jo ikke i den samme verden likevel, sa jeg.

- Nei, sa kråka.

Jeg tenkte over det som var sagt og ble litt trist. Hvorfor skal det alltid være slik, tenkte jeg. Nå har jeg truffet denne lille fyren, men likevel føler jeg meg mer tom enn på lengre.

- Ikke vær lei deg, sa kråka. Slik er det bare, vi kan ikke vite mer enn vi ser, all sannhet er subjektiv. Men derfor kan vi føle oss friere.

- Forveksler du ikke frihet med ensomhet, sa jeg.

- Nei, sa kråka. Vi behover vel ikke være sikre på å være like før vi kan være sammen? Se bare på oss. Jeg liker deg.

- Takk, sa jeg og følte noe løsne. Denne nye vennen min var i sannhet en sjeldent fugl.

- Du mener at din verden ikke må være lik min for at vi skal kunne trives sammen i hva vi begge tror er den samme verden? spurte jeg, og var litt stolt av den lange og kompliserte setningen.

- Nettopp, svarte kråka. Nå er vi enige. Og er ikke det nesten et paradoks. Å være enige betyr jo at man har oppfattet en situasjon likt, eller m.a.o. at man ser verden på samme måte. Jeg lo og sa: Kanskje det er det som er hemmeligheten.

- Hva da, spurte kråka. - At sannheten skjules i et paradoks, sa jeg. For hvis det er slik du sa,- at all sannhet er subjektiv, og vi samtidig har det samme verdensbildet, ja da er jo det subjektive objektivt - og det er vel en merkelig snurighet.

- Ja, sa kråka. Men du må huske på at dette bare er tilsynelatende. Vi kan aldri bli sikre på å se det samme, men det betyr jo heller ingen ting. Vi har det jo fint sammen likevel. Kråka snudde seg mot meg og smilte. Det ble litt stille,- men så kom kråka på noe artig.

- Hvis selve sannheten skulle finnes skjult i et paradoks, så er jo dette i seg selv et paradoks, ikke sant? Dette lo vi godt av. Så tenkte vi litt mer alvorlig på det, men så måtte vi le igjen. Varmen steg i kinnene og tankene løste seg opp som lette tåkedotter.

Verden var i sannhet merkelig. Og jeg hadde fått en ny venn.

Det var torsdag. Morgen. Jeg satt på lesesalen og kriblet. En merkelig følelse i hele kroppen, som om det var noe viktig som skjedde, men jeg fikk bare ikke tak i det. Jeg løftet hodet og kikket ut av vinduet. Der var det!

Kråka.
- Du må komme, ropte kråka. Jeg har noe viktig å vise deg. Jeg kastet stolen tilbake og løp ut. Sinte blikk stakk i nakken. Utanfor danset kråka foran meg i luftige byks til vi var kommet unna folk.

- Det er best slik, sa kråka. Jeg samtykket.

Før kråka sa noe mer, skjente jeg det. Jeg vet ikke hvorfor, det var bare en av de erkjennelsene som av og til kommer til deg før de skjer.

- Ser du horisonten, spurte kråka.

Jeg løftet hodet og tapte blikket.

- Nei, svarte jeg. Et svakt skjell nådde meg. Jeg visste det var dit kråka skulle.

- Jeg må reise, sa kråka sakte.

- Jeg vet, svarte jeg, men la oss ikke bli tungsindige av

den grunn. Livet er sterkest i brytingene.

Kråka smilte. Jeg visste hvordan det var. Ingenting er mer lidenskapelig i sin kjærlighet enn den ikke oppnådde.

- Jeg skal dit, jeg også, sa jeg. Men ikke ennå.

- Nei, sa kråka, men det er ikke veldig langt, så vi treffes nok snart.

- Det gjør vi nok, svarte jeg.

Det var ikke mye mer å si, men vi lot likevel tiden gå. Noen øyeblikk må bare få være i fred.

Så tok vi farvel.

BLA-BLA PÅ INF. SEM.

- Har dere ikke fått beskjed om å møte opp, eller?

Det var et noe nervøst fagutvalg som underet seg over det dårlige fremmøtet bare noen minutter før vårens innføringsseminar var berammet.

Etterhvert sivret det imidlertid inn en liten stim av nye, usikre sosialøkonomi studenter som fagutvalget kunne ønske velkommen.

Først på talelisten var førsteamanuensis Asbjørn Rødseth. Han opplyste blant meget annet at sos.øk. er et interessant fag som byr på mange utfordringer. Nå syntes ikke denne kungjøringen å komme særlig overaskende på noen av tilhørerne - og noe annet ville heller vært beklagelig. Ellers nevnte Rødseth miljøproblemene og bankkrisen som aktuelle problemer for sos.økere

(sistnevnte med et skjevt flir til neste mann på talerlisten). Fra sin forskansede plass bak tanken med kaffe rakk Rødseth også å belyse bruken av modeller i faget ved å trekke en parallel til kartet over T-bane-nettet i Oslo....

Så slapp Egil Bakke til, prisdirektøren.

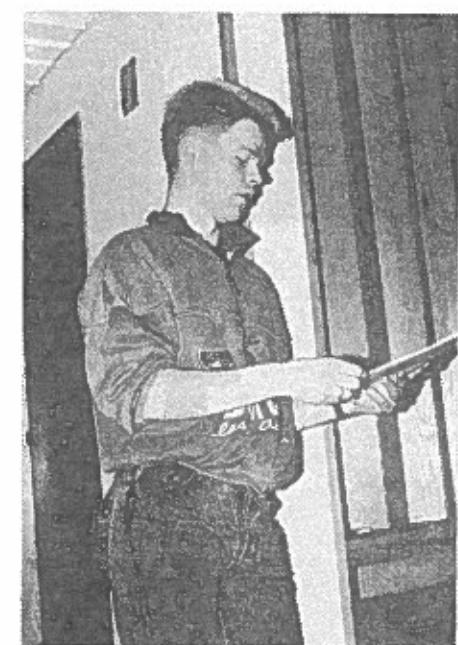
- Jeg har lett for å bli litt for optimistisk, kunngjorde Bakke mens han ustanselig trakk seg i buksene sine og fektet med armene. Bakke fortalte om koselige forhold blant kollegene i Finansdepartementet der han jobbet tidligere, og forsikret om at en jobb som

sosialøkonom ikke nødvendigvis blir en forlengelse av Blindern. Bakke var ellers et friskt innslag på seminaret. Dette måtte Morten Jensen bare beklate.

- Å ha Bakke foran seg på talelisten er ikke lett, mente han, for da er alt en hadde tenkt til å si allerede sagt. Det virket imidlertid ikke som om dette skapte de store verbale hindringene for Jensen, som tross bankkrisen virket såre fornøyd med både bankenes og egen utvikling. Avslutningsvis reklamerte Morten Jensen for AIESEC på Blindern, men trakk naturligvis dette tilbake igjen da han ble gjort oppmerksom på at gruppen ikke lenger eksisterer.

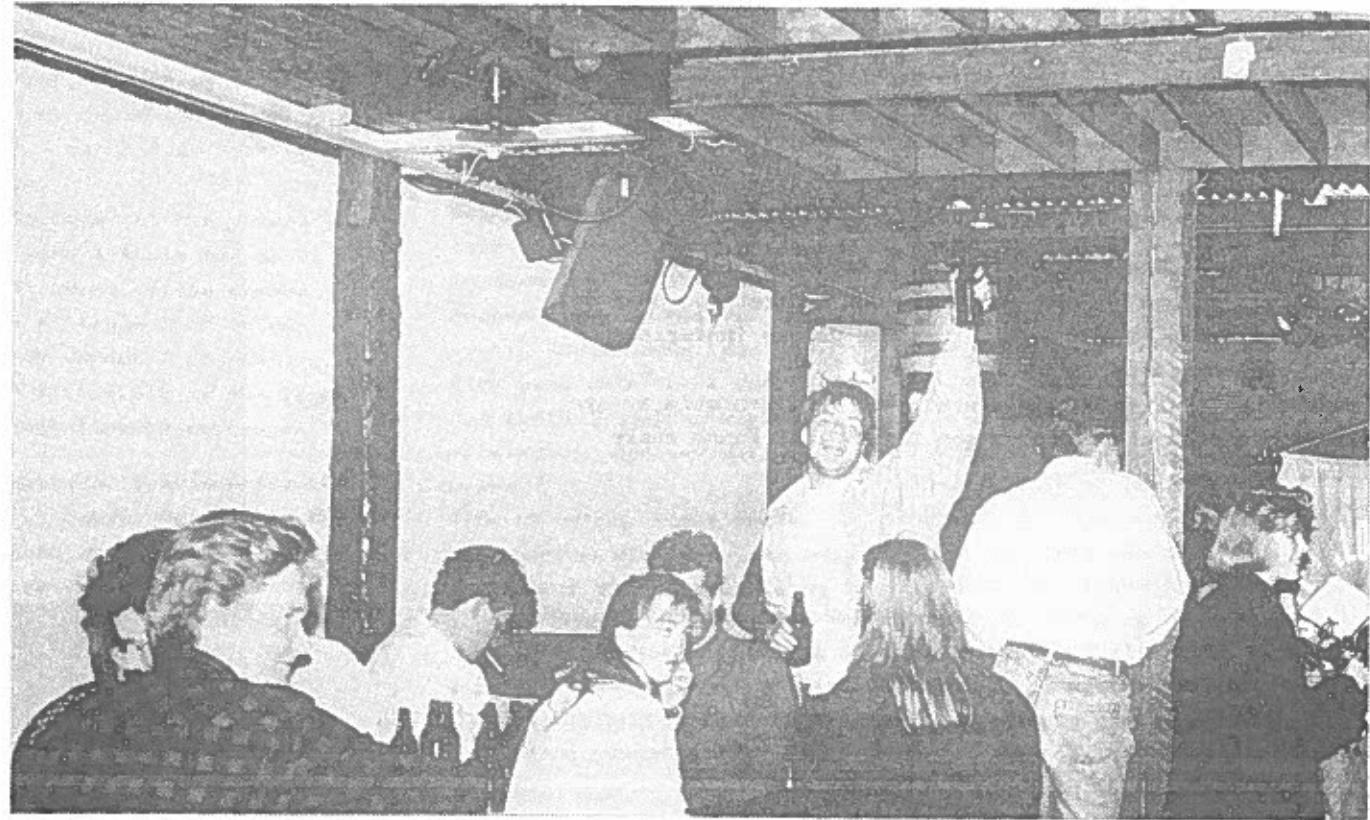
Derefter ble det kringle og kaffe! Med underholdning av det eminente selskapsorkesteret som for bare ett innslags skyld hadde iført seg sitt sorte antrekk.

Helge Dønum, Observator avtroppende redaktør anbefalte bladet på det varmeste før de fremmøtte ble geleidet inn på seminarrom under ledelse av en viderekommenden student.

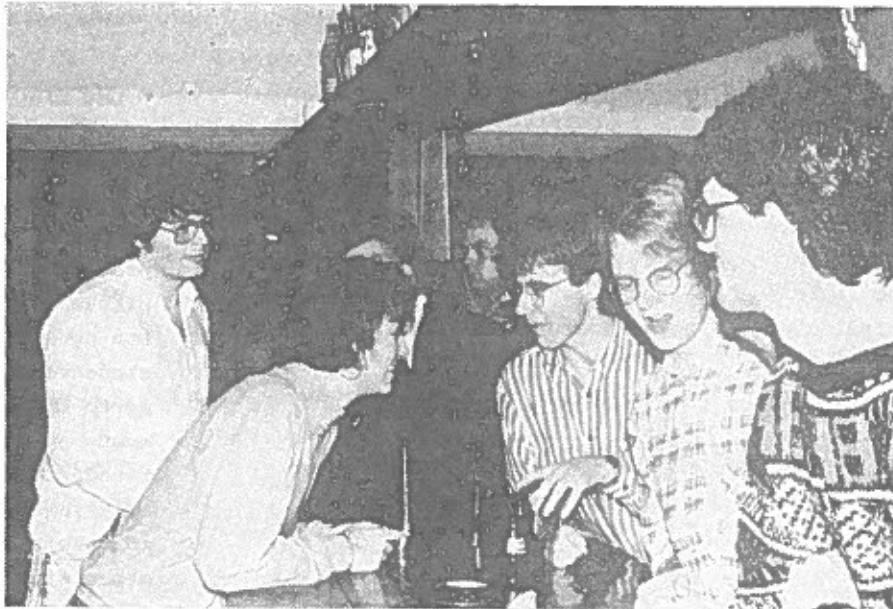

- Det finnes alltid noen lyse hoder som er overbeviste om at de kan klare seg uten å gå på oppgaveseminarene. Slik skal det være. Uten en viss strykprosent ville faget miste status.

Den nyeksaminerte grunnfagsstudenten Eric Nævdal informerte med snert og humor om det meste av det en ny student trenger å få vite. Personlige erfaringer, råd og hint innpakket i et godt manus på 21 store sider. Et solid hjemmearbeide!

TYPISK FEST

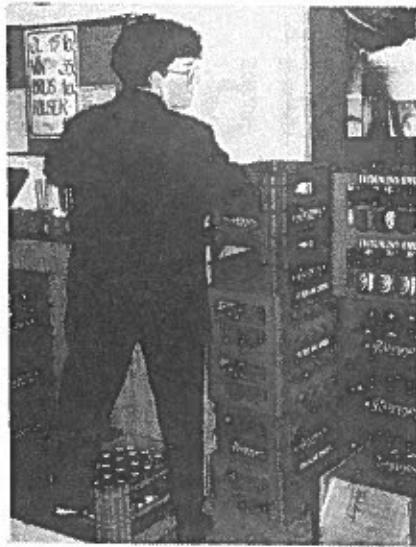
Det ble en typisk Fest i RF-kjelleren da innføringsseminaret var over. Etter en liten forsøk på ølet i SVs 12. etg., var det rett til kassene som sto og ventet i MatNats underetage. Det var grunner gode nok til å unngå å la kassene vente særlig lenge. Med en pris på ølet som knapt tilsvarer en pastilleske (5 kroner) var det som å få det kastet etter seg. Det virket som om de fleste tok imot den utfordringen.

Utover kvelden kunne vi omrent utelukkende observere positive sosiale gemytter hos sos.-økerne. Kø ved bardisken samt risting av armer og bein i innhegningen som er avsatt til den sorts fysiske utskeielser. En bursda' ble også feiret; kake med levende lys og dans. Angående festens videre utvikling taler det "tørre" faktum for seg: Det ble konsumert 57 kasser med øl! Og det er grunn til å anta at dette er ny rekord for fester på SV. Konsumet medførte redusert balanseevne hos flere og dessuten mang en løsmunnet kjeft. Det ble også tydelig at enkelte ikke hadde gitt seg før den bitre slutten. (Det lukket mistenklig som en velkjent uroppførelse etterhvert.)

Frederik kan notere seg for et godt arrangement. Og dere som ikke var der - dere gikk selvfølgelig glipp av en hel masse.

C.H.d

Bildetekst: Den Logiske Rekkefølgen. Her representert ved Marit i Frederik, en anonym... og Leo Andreas.

Liberalismens uutholdelige LETTHET

Temaet pirra fulle lokaler då DNS hadde debattmøte onsdag 1/2. Hovudinnleiar var eminensen Dag Østerberg, professor i sosiologi. Opponentar : professor i statsvitenskap, Jens A. Christophersen og vår alles kjende Ånund Hylland.

Østerberg redegjorde først for innhaldet i den nyskrivne boka si, "Metasociology", og starta opp med det som skulle bli essensen i debattmøtet: Kva er tilhøve mellom menneske, og kva blir då utgangspunktet for å studere menneskeleg åtferd, altså drive samfunnsforskning.

To spørsmål frå Østerberg kan uttrykke grunnpillaren i det vitenskaplege synet hans, og kan også stå som ein slags konklusjon på det han prøvde å leggje fram under møtet:

Kvífor er vi ikkje liberalarar alle saman?
Og viss vi er det, kvífor bør vi ikkje vere nøgd med det?

Boka til Østerberg kan delast i to hovudbolkar. Den eine handlar om sosiologi i streng forstand. Den andre bolken er ein marxistisk kritikk av liberalismen; og då liberalismen i to former: liberal politikk og liberal økonomi.

Den marxistiske kritikken av liberalismen tar utgangspunkt i den sterke individforkusinga han har. Iflg. Østerberg har individet sin funksjon fordi dei er bundne saman i samfunn tilhøve. Individet har ei

grense, og sosial integrasjon med kollektive grupper vil vere eit naturleg utgangspunkt i studiet av mennesket.

At liberalismen så sterkt betoner individets sjølvbestemmelse meiner Østerberg er med på å skjule reelle makttilhøve og undertrykkingsmekanismar i samfunnet. Omgrep som tinglegging, framandgjering og den djupt umoralske utbyttinga av menneske som arbeidskraft er tilhøve som marxismen prøver å synleggjere.

Det liberale utgangspunkt for den nyklassiske sosialøkonomien, den individuelle nyttemaksimerande aktør, får gjennomgå som eit vitenskapssyn som ikkje har rot i røyndomen og som dermed gjer sos.øk. til ein pseudo-vitenskap.

Sos.øk. er den rådande diskurs på grunn av maktkonstellasjonen i samfunnet. Østerberg meiner dei har mål dei aldri kan nå fordi dei bruker ein naturvitenskapleg metode som reduserer mennesket til instrument, og modellane opererer på eit abstraksjonsnivå som gjer at ein ikkje klarer å fange opp røyndomen.

Gjennom etterkrigshistoria har sos.øk. fått eit hegemoni som dronninga blant vitenskapane, medan sosiologien, som eigenleg "har meir rett", blir stilt i bakgrunnen. "sos.øk.-tenkinga

og NATO-bindinga i politikken har skapt eit kollektivt hukommelsetap som gjer at denne "sannheten" ikkje er lett å få auge på. Liberalismen får bestå fordi dei herskande sine tankar er dei herskande tankar", iflg. Østerberg.

"Metasociology" bygg vidare på kjende forfattarar som lagar ein syntese av sosiologi og marxisme i kritikk av liberalismen slik som Adorno og Habermas.

Avantgardistiske bidrag viser også at det individua sokjer ikkje er blind nyttemaksimering men ein type total fridom. Mennesket kan ikkje reduserast til instrumentell rasjonell aktør.

Gjennom desse tenkjarane prøver Østerberg å vise at sosiologien "har rett" men at han ikkje vil få rett på grunn av dei rådande makttilhøva i samfunnet.

Jens A. Christophersen tok som fyrste motstandar utgangspunkt i at både liberalismen og marxismen neglisjerer politiken og staten som aktør i samfunnsutviklinga. På ein kåserande måte kritiserte han Østerberg sitt utgangspunkt som eitt som kanskje heldt stikk på 1800-talet med dei rådande tilhøva i Europa.

Men i land i den tredje verda og ved eksempel på politiske leiarar i dette århundret viser Christophersen at politikk, staten og partier har blitt ein viktigare aktør som handlar uavhengig av klassar og individ. Lenin var politikar, ikkje marxist som Christophersen ettertrykkelig slo fast. Her kjem statvitenskapens relevans inn iflg. Christophersen, fordi både liberalismen og marxismen neglisjerer det spesifikt politiske.

Ånund Hylland, som forsvarar for samfunnsfaget med størst liberalistisk tradisjon, starta innleget sitt med å skilje sos.øk. frå naturvitenskap ved å henvise til normativitet.

Det er mogeleg med deskriptiv vitenskap, men det endelege mål for samfunnsvitenskapen må vere normativt. Ein må bruke den deskriptive kunnskapen til å spørje om det er mogeleg å gjere samfunnet betre.

Hylland skisserte ein grunnsats for samf.vitsk. som innheld to viktige postulat:

- metodisk individualisme
- normativ individualisme

Med metodisk individualisme meiner Hylland at ein bør ta utgangspunkt i individuelle handlingar i studiet av menneskeleg åtferd.

Sjølv sagt finns det kollektive fenomen, men desse kan til slutt reduserast til individ-

nivå. Den kollektive aktøren blir dermed ein "sum" av dei einskilde individua.

Hylland inrømde vanskane som slike aggregatingsproblem medfører, og kunne ikkje gjere heilt greie for korleis desse bør løysast.

Hylland var også opptatt av at det kollektive resultatet kan bli det motsette av individua sine ønskjer, altså at ein kan skilje mellom individuell og kollektiv rasjonalitet.

Med normativ individualisme meiner Hylland at i vurdering av kva som er gode eller dårlege utfall skal ein også ta utgangspunkt i eindkildindividets sine preferansar. Preferansar, som er eit vanskeleg definert omgrep, kan meir betraktast som kjensler.

Hylland la særleg vekt på at dette ikkje naudsynleg inneber føresetnad om egoism, og at slike ting som kultur og solidaritet er viktig. I den grad individua oppfattar slike ting som viktige, er det naudsynt å ta dei med i den normative analysa.

Det er eit trivialisert syn på sosialøkonomien når denne individualismen blir samanblanda med egoisme, og Hylland meiner at også Østerberg har hamna i denne feila i boka si.

Hylland avslutta med ein kritikk av sosialøkonomar som ofte tar preferansar for gitt. Dette er sjølv sagt feil. Det som gjer at individua har preferansar oppstår jo nettopp i samfunnmessig samspel, og sosiologien kan her hjelpe til å belyse dette.

Eit bra polemisk debattmøte som sjølv sagt ikkje kunne gå altfor langt ned i materia p.g.a. begrensa tid.

Om eg til slutt skal kome med nokre eigne kommentarar vil eg henvende meg til Hylland.

Det oppstår eit problem der Hylland meiner at ein kan skilje mellom deskriptiv og normativ vitskap. Bak ein kvar vitskapsmann ligg det haldningar. Dette vil kome til uttrykk i emneval for forskninga og sjølv sagt i val av metode. Utgangspunktet ein bruker kan i stor grad påvirke det resultatet ein får av analysa.

Den metodologiske individualismen er nettopp eit slikt normativt utgangspunkt. Økonomar flest er ikkje opptatt av preferansedanning og kva for makttilhøve som dannar desse. Å ignorere dette er i høg grad ei normativ handling.

A redusere kollektive aktørar til individ vil kunne medføre store feil. Gjennom samspel i grupper kan kollektive aktørar få kjenneteikn som summen av individua ikkje har. Slike aggregatingsproblem bør ein vere meir opptatt av innan sosialøkonomien.

Alt i alt var Hylland ein verdig representant for faget vårt. Han viser interesse og innsikt i spørsmål ein sjeldan høyrer nemnt på instituttet vårt.

Denne manglande debatt av metodespørsmål på faget gjer sitt til at sosialøkonomi blir oppfatta som ein pseudo-vitenskap.

Sosialøkonomien kunne bli eit levande fag opptatt av vitenskaplege emne heller enn eit yrkesskuletilbod for styring av embetsverket. I mange tilfelle og(så eit dårleg sådan.

P.O.B.

EKSPERTER ELLER IDEOLOGER

Høstens debatt i Sosialøkonomien i forbindelse med to nylig utgitte NOU'er har aktualisert en interessant debatt, som det kan være grunn til å se nærmere på, skilte mellom politikk og økonomi. Som det tør være kjent, kom det sommeren -88 to NOU'er fra det sosialøkonomiske miljøet, Inntektsdannelsen i Norge (NOU 1988:24) med Steinar Strøm som hovedansvarlig og Norsk økonomi i forandring (NOU 1988:21) der Erling Steigum var leder for en arbeidsgruppe som skulle analysere perspektivene i norsk økonomi på mellomlang og lang sikt.

Disse rapportene ble naturlig nok behørig kommentert og det var også de som mente at det som kunne gi bedre perspektiver for norsk økonomi, var å stoppe bevilgningene til kostbare offentlige utredninger. Nåvel, rapportene fikk også sine kritiske kommentarer i Sosialøkonomien. Fra Knut Anton Mork ble det rettet kritikk mot Steigum utvalgets rapport fordi den trakk bestemte politiske sluttninger på grunnlag av økonomisk analyse. Mork skriver (Sosialøkonomien nr.10/88):

"Imidlertid går forskergruppa over til å spille rolle som ideologer. En rekke spesifikke og politisk ladete anbefalinger blir presentert: Næringspoli-

tikken skal innskrenkes til incentiver bestemt av frie markeder (Einar Gerhardsen ville ha sagt "kreftenes frie spill"), bortsett fra korrigering for eksternaliteter."

Videre skriver Mork: "Samfunnsggrupper med avvikende syn risikerer å bli omtalt som særinteresser (side 20 i rapporten) som meler sin egen kake på samfunnets bekostning. Om dette er aldri så riktig, blir vi sittende igjen med et inntrykk av at økonomene er alene om å kunne uttale seg på vegne av samfunnet som helhet. Det kan umulig være riktig. Nå har selvfølgelig fagekspertene både rett og plikt til å legge fram sine anbefalinger når det trenges. Det jeg reagerer på, er at anbefalingene her presenteres som entydige implikasjoner av økonomisk analyse. Dette finner jeg beklagelig fordi jeg mener det er fullt mulig å trekke andre konklusjoner på grunnlag av de tilgjengelige data.

Steigums svar stod i samme nummer: Blant norske økonomer er det å bli stemplet som "ideologer" svært lite flatterende, ja på grensen til det injurierende. Det går da også fram av sammenhengen at Mork bruker dette ordet i en svært negativ betydning. For å

rettferdigjøre denne karakteristikken påstår Mork at perspektivgruppen anbefaler at "næringspolitikken skal innskrenkes til incentiver bestemt av frie markeder".

Skattesystemet skal legges om til å minimalisere vridning av incentivene, om nødvendig på bekostning av fordeling og rettferd. Et fall i sysselsettingen på kort sikt må tåles om nødvendig." Det er ikke riktig at rapporten gir disse eller liknende politiske anbefalinger. Denne tolkningen av rapportens innhold gir et forvrengt bilde av rapportens drøfting av tilbuds-politikk, effektivitetstap knyttet til skattesystemet og stabiliseringspolitikk for å rette opp ubalansen i norsk økonomi.

Avslutningsvis skriver Steigum: "Etter min mening er det litt naivt å tro at løsningen først og fremst ligger i bedre samarbeid mellom stat, næringsliv og fagorganisasjoner, og det er overraskende at Mork er så negativ til perspektivgruppens vektlegging av betydningen av å få markedene til å fungere bedre i norsk økonomi.

Tor Hersougs kritikk mot Strøm-utvalgets rapport er av en litt annen karakter (Sosialøkonomien nr. 9/88). Hersoug skriver: " I mandatet for utvalget er det

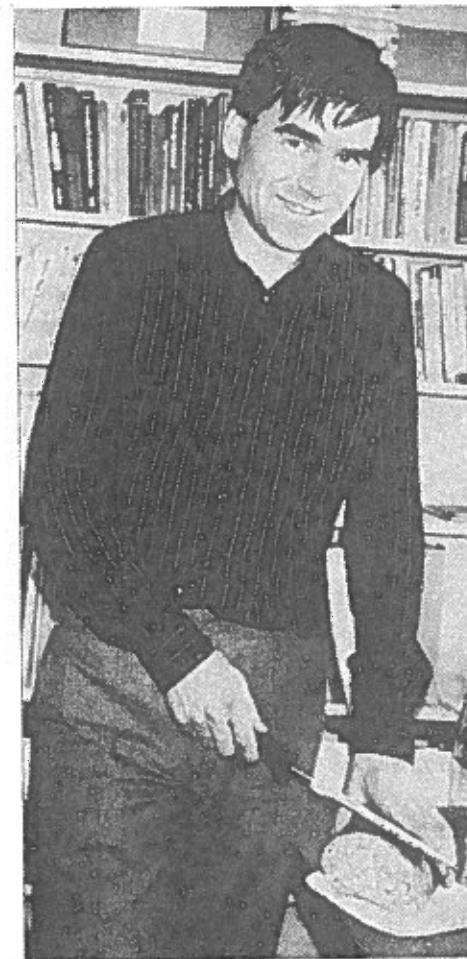
ikke bedt om vurderinger av den økonomiske politikk generelt, men utvalget har allikevel benyttet anledningen til å komme med endel anbefalinger for hva den mener er sunn økonomisk politikk. Tanken er at utvalget betrakter spesielle inntektspolitiske mer som brannslukning og at det er viktig å legge den økonomiske politikk slik at det blir minst mulig bruk for slike tiltak.

Det er naturligvis fristende for utvalget i denne sammenheng å komme med forslag til hvordan den mener visse sider ved vårt økonomiske liv bør endres. Slike forslag opptar en relativt stor del av anbefalingsavsnittet i utredningen, men er lite dekkende av den omfattende dokumentasjonen i utredningen forøvrig.....-

Det skinner sannsynligvis tydelig igjennom at undertegnede ikke er særlig begeistret for skatteøkninger som hovedløsningen for landets økonomiske problemer, ved siden av eventuelle lønnslover, og jeg har følgelig kommet med en del innvendiger. Det skal nevnes at utvalget ingen steder sier direkte at skattene bør økes. Men det advares meget bestemt mot skattelettelser. Omtalen av skattespørsmål forøvrig innigir undertegnede det inntrykk ar utvalget mener skatteøkning er det beste innstramningsmiddel. Det bruker også litt plass på å forklare at mange vil bli overrasket over hvor lite skatt de egentlig betaler.

Steinar Strøm svarer på kritikken (Sosialøkonomien nr.11/88): "Hersoug mener åpenbart at vi skulle sagt noe mer positivt om skattelettelser..... Skattelettelser for å gi en skjevere fordeling , og/eller større privat forbruk

skulle være klart at idealet om en objektiv nøytral sosialøkonomi står fortsatt høyt i kurs. Gunnar Myrdal var av de som tidlig benektet muligheten av objektiv forskning om samfunnsspørsmål. Han kritiserte datidens sosialøkonomi for at verdipremissene ofte lå skjult og implisitt. Myrdal mener at verdispørsmål må fram i lyset. Milton Friedman har gått til den motsatte ytterlighet. Hans "positive sosialøkonomi" er i prisippet uavhengig av enhver etisk holdning eller normative faktorer. Sosialøkonomiens oppgave er å skape et system av generaliseringer som kan brukes til å gi korrekte prediksjoner om et fenomen. Friedman er av den oppfatning at uenighet om økonomisk politikk i langt større grad skriver seg fra forskjellige oppfatninger om konsekvensene av alternative økonomisk-politiske tiltak enn fra fundamentalt forskjellige verdiholdninger. Med hensyn til de siterte herrer skulle det være mulig å plassere dem innenfor henholdsvis den myrdalske og den friedmanske vitenskapstradisjon - eller noe i mellom. Det er imidlertid ikke meningen her. Vi mener at et sosialøkonomistudium uten problematisering av slike spørsmål er nærmest katastrofalt. Det skulle da også forstås at det å uteksaminereres fra sosialøkonomisk institutt med en forståelse av seg selv som et objektivt, "sant" redskap for samfunnet er enda verre. Men allikevel: "Men det forflater hele problemstillin-

Er for eksempel denne personen bare ekspert?

på bekostning av offentlig er, er politiske spørsmål. Og på dette punktet er det viktig å holde rollen adskilte. Ønsker man å være politiker, så er det fritt for det. Et tankekors for meg etter å ha levert utredningen er følgende: Deltar økonomiske forskere i for stor grad i den offentlige debatt, deltar vi for ofte i utredninger og utvalg; deltar vi idet hele tatt for mye med meninger i stedet for med oppdagelser av nye sammenhenger og forkastning av gamle sannheter?" De overstående sitatene illustrerer på en ypperlig måte at den gamle positivismedebatten ikke er død. Det

2. AVDELING

KAR.

1.8

En bedrift anvender produksjonsfaktorene arbeidskraft og realkapital i framstillingen av et produkt. Bedriften er prisfast kvantumtilpasser på begge faktormarkedene. Bedriftens formål er å maksimere profitten.

- Gjør kort rede for bedriftens tilpasning.
- Hvordan vil tilpasningen påvirkes av at
 - produsert kvantum og begge faktorprisene øker prosentvis like mye?
 - prisen på realkapital øker (lønnsatsen og produktprisen er uendret)?
 - det blir pålagt en skatt på bedriftens profit (overskudd)?

- Draft virkningen på bedriftens tilpasning av følgende form for teknologisk framgang: Den nye produktfunksjonen er den opprinnelige produktfunksjonen multiplisert med α , der α er en konstant større enn én. Draftingen gjennomføres under tre alternative forutsetninger om prisene:
 - Produktprisen og begge faktorprisene er konstante.
 - Prisen på begge produksjonsfaktorene øker i takt med den teknologiske framgangen, dvs. begge faktorprisene blir multiplisert med α . Produktprisen er uendret.
 - Lønnsatsen blir multiplisert med α . Produktprisen og prisen på realkapital er uendret.

- Forsøk til slutt å drafta følgende problem:
Det forutsettes at alle bedriftene som framstiller det gitte produktet, får en teknologisk framgang som beskrevet i Punkt 3. Det vil si: produktfunksjonen til samtlige bedrifter blir multiplisert med α ($\alpha > 1$). Draft virkningen av denne teknologiske framgangen på markedslikevekten for det gitte produktet under forutsetning av at begge faktorprisene blir multiplisert med α .

Hva blir virkningen på naringens samlede etterspørsel etter produksjonsfaktorene?

2. AVDELING NY ORDNING HØSTEN 1988

PRØVE I

1. Den betraktete bedrift er prisfastkvantumtilpasser på de to faktormarkedene. jeg antar videre at bedriften ikke har markedsmakt, dvs. at bedriften tar produktprisen som gitt. Bedriftens tilpasningsformål er profittmaksimering. Bedriftens tilpasning kan analytisk angripes på flere måter. Jeg vil her benytte den indirekte måten. Første trinn er da den substitutiale tilpasningen som for gitt produksjon viser hvor mye bedriften vil tilsette av innsatsfaktorene og til hvilken kostnad dette kan gjøres.

Symboler:

- X - produsert kvantum
- N - innsatt mengder av arb.kraft
- K - innsatt mengder av realkapital
- w - lønn arb.kraftsenhet
- c - pris på realkapital
- P - produktpris

$$1.1 \quad X = f(N, K) \quad f'_N > 0 \quad f'_K > 0 \quad f''_{NN} < 0 \quad f''_{KK} < 0$$

$$1.2 \quad C = w \cdot N + c \cdot K \quad - \quad \text{produksjonskostnad.}$$

En nødvendig betingelse for profittmaks. er at kostnaden er minimert for et hvert valg produksjonsnivå. Dette min. problemet kan løses ved å benytte Lagranges-hjelpefunksjon.

$$1.3 \quad L = wN + cK - \lambda(f(N, K) - X)$$

1.ord.betingelse for min.:

$$(i) \quad \frac{\delta L}{\delta N} = w - \lambda f'_N = 0$$

$$(ii) \quad \frac{\delta L}{\delta K} = c - \lambda f'_K = 0$$

$$(iii) \quad \frac{\delta L}{\delta \lambda} = f(N, K) - X = 0$$

(i) og (ii) gir oss følgende betingelse:

$$1.4 \quad \frac{w}{f'_N} = \frac{c}{f'_K} = \lambda$$

Dette sier oss at innsatsfaktorene skal benyttes slik at kostnadene ved å øke produksjonen skal koste like mye uansett hvilken faktor som benyttes til denne økningen.

Av de samme første-ordens-betingelsene får vi

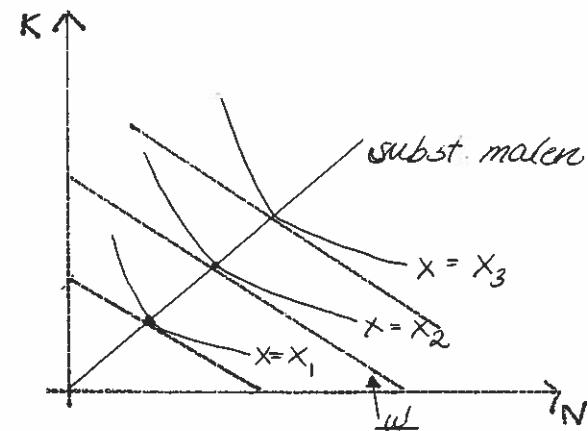
$$1.5 \quad \frac{w}{c} = \frac{f'_N}{f'_K}$$

1.5 gir oss den substitutiale tilpasningsbetingelsen.

For gitt kostnad gir 1.2 oss en linearsammenheng mellom N og K med stigningstall $= \frac{w}{c}$. Disse linjene kalles iso-kostlinjen.

For gitt produksjon gir 1.1 en sammenheng mellom N og K. Disse linjene vil krumme mot origo, gitt forutsetningen om kvisi-konkavitet, med en helning lik $\frac{dK}{dN} = -\frac{f''_{NN}}{f''_{KK}}$

I tilpasningspunktet må disse linjene tangere isokostenslinjen.

(i), (ii) og (iii) er tre likninger til å bestemme N, K og λ .

$$1.6 \quad N = N^*(w, c, X) \quad - \quad \text{de betingete faktor}$$

$$K = K^*(w, c, X) \quad - \quad \text{ettersp. funksjonene.}$$

$$1.7 \quad C(w, c, X) = w \cdot N^*(w, c, X) + c \cdot K^*(w, c, X)$$

$$1.7 \quad \text{er bedriftens kostnadsfunksjon.}$$

Jeg har nå vist substitutiale tilpasningen. Da gjenstår det å vise skalatertilpasningen, som gir oss kriteriet for fastlegging av prod. nivå.

$$\pi = P \cdot X - C(w, c, X) \quad - \quad \text{profitten}$$

1.ord. betingelse for maks. profitt:

$$(i) \quad P - \frac{\delta C}{\delta X} = 0 \Rightarrow P = C'_X(w, c, X)$$

2.ord. betingelse

$$C''_{XX} > 0$$

1.ord. betingelsen definerer implisitt X som en funksjon av w, c, P.

$$1.8 \quad X = h(w, c, P) \quad - \quad \text{tilbudsfunksjonen.}$$

1.8 inn i 1.6 gir oss de vanlige etterspørselsfunksjonene etter innsatsfaktorer.

$$1.9 \quad N = N^*(w, c, X(w, c, P)) = N(w, c, P)$$

$$K = K^*(w, c, X(w, c, P)) = K(w, c, P)$$

2.a)

$$\text{Endring: } w = kw^0 \quad c = kc^0 \quad P = kp^0$$

Av likning 1.5 ser vi at det vil være den samme isolin som vil utgjøre bedriftens substitutial.

Profittmaks er gitt ved

$$(2.1) \quad \text{Maks } \pi = Pf(N, K) - wN - cK$$

ved pris endring:

$$\text{Maks } \pi = kPf(N, K) - kwN - ckK$$

$$\Rightarrow \pi = [Pf(N, K) - wN - cK]$$

Dette maksimeringsproblemet gir oss samme løsning for N, K og dermed X, uansett verdien på k.

Vi kan dermed slutte at tilbudsfunksjonen 1.8 og etterspørselsfunksjonen i 1.9 er homogene av grad 0 i w, c og P.

Profitten og kostnadene øker med samme % som prisendringen.

2.b.

For å besvare dette spørsmålet vil jeg først vise at kostnadsfunksjonen er konkav.

q - faktorprisvektorer

v - vektor av innsatsfaktorer

La V^* være den vektor som minimerer kostnaden til prisvektoren $aq' + (1-\alpha)q''$ og produsert kvantum, X^0 .

Definisjonen av kostnadsfunksjonen gir oss:

$$(i) C(q^*, X^0) \leq q^* V^*$$

$$(ii) C(q'', X^0) \leq q'' V^*$$

Multipliser (i) med α og (ii) med $(1-\alpha)$ og legg sammen (i) og (ii):

$$\begin{aligned} \alpha(q^*, X^0) &\leq \alpha q^* V^* \\ (1-\alpha)C(q'', X^0) &\leq (1-\alpha)q'' V^* \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \alpha C(q^*, X^0) + (1-\alpha)C(q'', X^0) &\leq \alpha q^* V^* + (1-\alpha)q'' V^* \\ \Rightarrow \alpha C(q^*, X^0) + (1-\alpha)C(q'', X^0) &\leq C(\alpha q^* + (1-\alpha)q'', X^0) \\ \Rightarrow \text{kostnadsfunksjonen er konkav.} \end{aligned}$$

Av omhyllingsteoremet får vi:

$$\frac{\partial C(w, c, X)}{\partial c} = K^*(w, c, X)$$

$$\frac{\partial^2 C(w, c, X)}{\partial c^2} = \frac{\partial K^*(w, c, X)}{\partial c} < 0$$

Ulikhetstegnet gjelder fordi vi nå har etablert at $C(w, c, X)$ er konkav i w, c . (Antar at C er strengt konkav.)

For gitt produksjon vil etterspørselen etter kapital gå ned når prisen på denne faktoren går opp. Da vi kun har to faktorer må da etterspørselen etter arbeidskraft gå opp.

Disse virkningene blir imidlertid anderledes når bedriften tar hensyn til at den tidligere X ikke lenger er optimal.

Av profittmaksimeringsproblemet (2.1) får vi følgende 1. orden betingelse for π -maks.

$$P \cdot f'_N(N, K) = w$$

$$P \cdot f'_K(N, K) = c$$

Ved å derivere disse likningene mhp. på c fås:

$$\frac{\partial K}{\partial c} = \frac{f''_{NN}}{P(f''_{NN} f''_{KK} - (f''_{NK})^2)} < 0$$

(Nevneren forutsettes > 0)

$$\frac{\partial N}{\partial c} = - \frac{f''_{NK}}{P(f''_{NN} f''_{KK} - f''_{KN})^2} >/< 0$$

Alt ettersom N og K er likn. alternativer, uavhengige eller komplementære.

Vi ser at også når tilbuddet kvantum endogeniseres vil etterspørselen etter realkapital gå ned. Virkningen på arb.kraft er som vi ser usikker.

Virkningen på tilbudskvantum er ikke entydig bestemt.

Av omhyldings-teoremet anvendt på det direkte maksimeringsproblemet får vi

$$\frac{\partial \pi(w, c, P)}{\partial P} = X(w, c, P)$$

$$\frac{\partial \pi(w, c, P)}{\partial c \partial P} = \frac{\partial X(w, c, P)}{\partial c}$$

Fortegnet på denne er ubestemt. Men ved å benytte oss av følgende sammenheng: (Youngs setning)

$$\frac{\partial^2 \pi}{\partial c \partial P} = \frac{\partial^2 \pi}{\partial P \partial c}$$

Kan vi si noe mer

$$\frac{\partial^2 \pi}{\partial P \partial c} = - \frac{\partial K(w, c, P)}{\partial P} >/< 0$$

Alt ettersom K er inerier eller normal.

Vi har derfor

Kapital er normal - redusert tilbud når kapitalprisen går opp.

Kapital er inerier - økt tilbud.

Dette gjelder fordi $\frac{\partial X}{\partial P} = \frac{1}{c''_{XX}} > 0$

2c)

$$\pi = (1-t)[Pf(N, K) - wN - cK] \quad 100t = \text{skatteprosent.}$$

Vi ser at dette maksimeringsproblemet gir samme løsning for N, K og X som under den tidligere drøftingen i 2a).

Vi har nå $k=1-t \quad 0 < k < 1$

Vi kan derfor benytte oss av resultatene overfor:

- faktorbruken uendret
- tilbuddt mengde uendret
- profitten redusert med faktoren $(1-t)$
- kostnaden uendret

3. Ved en nøytral teknisk fremgang endres ikke strukturen i et isokvant hardt. Med det mener jeg at helningen på isokvanten i et gitt punkt (K, N) ikke endres. Kartet vi se helt identisk ut, men med den forskjell av benningen på hvor enkelt isokvant endres (dersom pkt. (K, N) gav $X=X^0$ vi det nå gå $X=X^1$ hvor $X^0 < X^1$).

$$X = \alpha f(N, K)$$

$$0 = \alpha f'_N dN + \alpha f'_K dK$$

$$\Rightarrow dK = - \frac{\alpha f'_N}{\alpha f'_K} \frac{-f'_N}{f'_K} = - MRTS_{NK}$$

Av dette vet vi da at innsatt mengder av K og N etter den teknologiske endringen (og for gitt produksjon) vi være mindre eller større, sammenliknet med før den teknologiske endringen, alt ettersom K og N er normale eller inferiører. (Kun en av disse kan være inferiører.)

3a)

Profittmaks. etter den teknologiske endringen er gitt ved:

$$\text{Maks. } \pi = Pf(N, K) - wN - cK$$

1. ord. betingelse

$$\frac{\partial \pi}{\partial N} = (P\alpha) f'_N - w = 0$$

$$\frac{\partial \pi}{\partial K} = (P\alpha) f'_K - c = 0$$

Sammen med den nye produktfunksjonen:

$X = \alpha f(N, K)$, gir disse tilpasningsbetingelsene
3. likningen til å bestemme N, K og X for gitt $w, c, P\alpha$.

$$N = N(w, c, P \cdot \alpha)$$

$$K = K(w, c, P\alpha)$$

$$X = \alpha f[K(w, c, P\alpha), N(w, c, P \cdot \alpha)] = \alpha h(w, c, P\alpha)$$

Jeg har tidligere i besvarelsen begrunnet at disse funksjonene, $N(w, c, P\alpha)$, $K(w, c, P\alpha)$ og $h(w, c, P\alpha)$ er homogene av grad 0 i w, c og $(P\alpha)$.

Vi ser at rent økonomisk kan nøytral tekn. fremg. tolkes som en endring i produktpris. Homogenitetsegenskapen gjør at disse funksjonene kan skrives om på følgende måte:

$$\left. \begin{aligned} N &= N\left(\frac{P \cdot \alpha}{w}, \frac{P\alpha}{c}\right) \\ K &= K\left(\frac{P\alpha}{w}, \frac{P\alpha}{c}\right) \\ X &= \alpha h\left(\frac{P\alpha}{w}, \frac{P\alpha}{c}\right) \end{aligned} \right\} (*)$$

Da ser vi at når α -verdien endres fra 1 til verdi større enn 1 kan dette økonomisk drøftes som en "a-dobling" av produktprisen (P, w og c er konstante).

Denne virkningen kan derfor lett jamføres med den tidligere drøftingen.

Da $C'_{XX} > 0$ vil en produktprisøkning øke produksjonen.

Dersom N og K begge er normale innsatsfaktorer vil innsatt mengde av disse øke.

3b)

Av likningen i (*) ser vi nå lett hvilken virkning denne endringen i faktorpriser og tekn. nivå har på bedriftens tilpasning.

$$N^{ny} = N\left(\frac{P\alpha}{w\alpha}, \frac{P\alpha}{c\alpha}\right) = N\left(\frac{P}{w'}, \frac{P}{c'}\right) = N^{gammel}$$

$$K^{ny} = K\left(\frac{P\alpha}{w\alpha}, \frac{P\alpha}{c\alpha}\right) = K\left(\frac{P}{w'}, \frac{P}{c'}\right) = K^{gammel}$$

$$X^{ny} = \alpha h\left(\frac{P\alpha}{w\alpha}, \frac{P\alpha}{c\alpha}\right) = \alpha h\left(\frac{P}{w'}, \frac{P}{c'}\right) = \alpha X^{gammel}$$

Profitten har økt med faktoren α . Det ser vi ved å sette opp den nye profitten

$$\pi = \alpha [Pf(N, K) - wN - cK]$$

3c)

Etterspørel etter realkapital:

$$K = K\left(\frac{P \cdot \alpha}{w \alpha}, \frac{P \cdot \alpha}{c}\right) = K\left(\frac{P}{w}, \frac{P \cdot \alpha}{c}\right)$$

Av dette ser vi at denne form for endring vil økonomisk kunne drøftes som en prisnedgang på kapital, samtidig med at produktprisen og lønnen holdes konstant. Drøfting vil derfor bli den samme som under pkt 2c). Vi kan entydig slå fast at etterspørselen etter realkapital vil gå opp.

Etterspørselen etter arbeidskraft vil igjen avhenge av det tekniske forholdet mellom arbeidskraft.

N og K er teknisk komplementære \Rightarrow etterspørselen etter arbeidskraft vil gå opp når prisen på realkapital går ned.

Motsatt ved teknisk alternativitet.

Tilbuds mengde av produktet.

Her vil jeg først drøfte virkningen på $h\left(\frac{P}{w}, \frac{P \cdot \alpha}{c}\right)$ av en endring i prisen på realkapital. Før den teknologiske endringen var denne sammenfallende med tilbudsfunksjonen. Fra Youngs setning følger det at

$$\frac{\alpha X}{\alpha c} = -\frac{\alpha N}{\alpha P}$$

Virkningen på h -funksjonen av en nedgang i c vil derfor avhenge av om K er normal - eller inferiør faktor.

Normal \Rightarrow verdien til h -funksjonen øker
Inferiør \Rightarrow verdien til h -funksjonen avtar.

Jeg går nå tilbake til den nye tilbudsfunksjonen:

$$X = \alpha h\left(\frac{P}{w}, \frac{P \cdot \alpha}{c}\right) = \alpha h(g, k) \text{ hvor } g = \frac{P}{w}$$

$$k = \frac{P \cdot \alpha}{c}$$

$$\frac{\delta X}{\delta \alpha} = h + \alpha \frac{\delta h}{\delta k} \quad (\text{gitt at } w \text{ endres like mye som } w)$$

Dersom realkapital er normalfaktor vil

$$\frac{\delta X}{\delta \alpha} > 0$$

Da vil begge virkningene trekke i samme retning. Man har først en effekt ved at enhver innsatt mengde av realkapital og arbeidskraft gir større produksjon.

Den andre effekten er at endringen, som kan tolkes som en prisnedgang på realkapital, påvirker etterspørselen etter realkapital.

Dersom realkapital er inferiør vil $\frac{\delta h}{\delta k} < 0$

$$\frac{\delta X}{\delta \alpha} > 0 \quad \text{dersom } h > \alpha \frac{\delta h}{\delta j}$$

4.

Markedets tilbud:

Jeg vil her anta at produsentene henter sine innsatsfaktorer, realkapital og arbeidskraft, i et stor marked slik at deres totale etterspørsel utgjør en liten del av markedets etterspørsel. Videre forutsetter jeg at det ikke eksisterer indirekte virkninger mellom produsentene. Disse forutsetningene vil tillate oss å utlede markedets tilbuds kurve som en horisontal summering av produsentens tilbudsfunksjoner.

Jeg vil videre benytte den tidligere utledningen, jfr. (*) side 10.

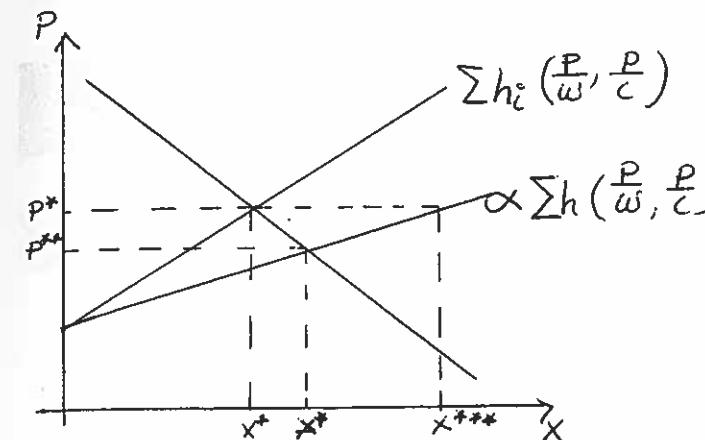
$$x_i = \alpha h_i\left(\frac{P}{w}, \frac{P \cdot \alpha}{c}\right) \quad \alpha \text{ er lik for alle } i = 1 \dots n.$$

$$\text{Markedets tilbud} = x^T = \sum_{i=1}^n \alpha h_i\left(\frac{P}{w}, \frac{P \cdot \alpha}{c}\right) = \alpha \cdot \sum_i h_i\left(\frac{P}{w}, \frac{P \cdot \alpha}{c}\right)$$

Markedets etterspørselkurve vil jeg ikke gå noe nærmere inn på. Jeg antar at denne kan representeres ved:

$$x^E = D(P) \quad D'_P < 0$$

$$P = D^{-1}(x^E)$$

Fortsettelse fra side 17

gen hvis vi sier at siden der er så vanskelig helt å rive seg løs, så er sondringen mellom det objektive og subjektive nokså betydningsløs. Det er omtrent som en ville si at det blant de meget lavtstående, kanskje encellede, levende organismer finnes grensetilfelle hvor det er omtrent umulig å avgjøre om organismen tilhører dyreriket eller planteriket, så har det heller ikke noen større interesse å skille mellom en tiger og en kløvereng." Vi lar Ragnar Frisch ord avslutte dette temaet for denne gang.

Thor Olav
Thoresen

Vi ser at ved en slik endring i teknologi og faktorpriser vil den nye markedslikevekten gi en lavere produktpris og høyere produksjon.

Jeg har tidligere etablert funksjonene:

$$K = K\left(\frac{P \alpha}{w}, \frac{P \alpha}{c}\right)$$

$$N = N\left(\frac{P \alpha}{w}, \frac{P \alpha}{c}\right)$$

Den type endring som blir drøftet her gir oss:

$$K = K\left(\frac{P}{w}, \frac{P}{c}\right)$$

$$N = N\left(\frac{P}{w}, \frac{P}{c}\right)$$

Ved en produktpris = P^* (i fig) vil bedriftene ikke endre innsatt mengde av faktorene. Dette ville totalt ha gitt en produksjon lik X^{***} . Til denne prisen er det nå ettersp. underskudd. Produktprisene går ned. Dersom arb.-kraft og realkapital er normale innsatsfaktorer, vil alle bedriftene redusere sin innsats av produksjonsfaktorer.

ANVENDT ÖKONOMI grunnfag

h-88

KAR. 2.0

Oppgave I

Om inntektsmålet for jordbrukskraften.

- a. Drøft hva dette målet innebærer.
- b. Gjør kort rede for bakgrunnen for det.
- c. Drøft et par virkemidler som benyttes for å nå dette målet.
- d. Forsök også å vurdere virkemidlene ut fra andre samfunnsøkonomiske hensyn.

Oppgave II

- a. Drøft prinsipper for prissetting av elektrisk kraft.
- b. Hvilken rolle bør prisen spille for beslutning om videre kraftutbygging?

Oppgave I

Før jeg går i gang med å svare på spørsmåla i oppgaven vil jeg se litt på jordbruks plass i norsk økonomi. Tallene er hentet fra statistisk årbok 1988. Vi ser på tall fra 1987 (i millioner kroner).

Tabell 425:

Total bruttoproduksjon	10 721
Total andel av BNP	$\frac{10\ 721}{556\ 924} = 1,7\%$

Tabell 436:

Antall sysselsatte	91 500
Andel av total sysselsetting	$\frac{91,5}{1829} = 5\%$

Tabell 445:

Andel av realkapital	$\frac{114\ 817}{1266\ 492} = 9\%$
----------------------	------------------------------------

Jordbruks andel av BNP er relativt beskjedent i forhold til andel sysselsatte, og andel av realkapital.

Fordi om andel av sysselsatte er 4% lavere enn total andel av realkapital kan vi ikke si at næringen er spesielt kapitalintensiv.

Tabell 427:

Andel av total faktorinntekt (avlønning til arbeid og kapital)

Faktorinntekt: Nettonasjonalprodukt
:indirekte skatter
+subsider

Andel av faktorinntekt	$\frac{12\ 255}{401\ 557} = 3\%$
------------------------	----------------------------------

Lønnskostnader	$\frac{592}{304\ 323} = 0,19\%$
----------------	---------------------------------

Tabell 429:

Driftsresultat	$\frac{11\ 663}{97\ 234} = 11,9\%$
----------------	------------------------------------

Da bonden eier sin egen realkapital vil han få inntekt av både kapital og eget arbeid (Driftsresultat). Vi kan ikke si dette er spesielt stort i forhold til andel av realkapital.

Hvis vi ser på lønnskostnadene i forhold til total andel av sysselsatte, observerer vi at avlønningen til arbeidskraften er svært dårlig.

Jeg vil så gå over til å svare på spørsmåla i oppgaven med disse talla i bakhodet. Jeg regner dessuten oppgaven som disponert utifra oppgaveteksten:

- a) I 1975 ble det vedtatt av Stortinget om at nøndenes inntekt skulle likestilles med en gjennomsnitts industriarbeiderlønn. Som antydet foran har bonden inntekt både fra arbeid og kapital. Inntekten som skal sammenliknes er derimot

- i) arbeidsinntekten
- ii) på et rasjonelt drevet bruk
- iii) som er stort nok til å leve nærmest en familie
- iv) som produserer til markedslikevekt

Dessuten vil det bli gitt kompensasjon for spesielle levekårsfaktorer (bir drøftet senere i oppgaven).

Kort kommentar til hvert av punktene:

- i) Som nevnt er det arbeidsinntekten som skal sammenliknes, inntekten fra realkapital holdes mao ute.
- ii) For å måle hvor rasjonelt et bruk er har myndighetene satt opp visse effektivitetsnormer. Dette får de til ved å konstruerer såkalte modellbruk etter beliggenhet, størrelse og produksjon. Det blir så fastlagt en effektivitetsnorm for hver av modellene. Eks på en slik effektivitetsnorm kan være at en bestemt innsatsfaktor f.eks kraftfor skal gi en bestemt mengde produksjon av kjøtt.
- iii) Dette målet har tradisjonelt vært et ideal, men man begynner nå å gå mera bort i fra dette kravet.
- iv) Å regulere produksjonen slik at man hele tiden har markedslikeret er først og fremst bondeorganisasjonenes oppgave. Overproduksjon av jordbruksprodukter vil gi bøndene reduserte inntekter men dette vil de ikke få kompensert av myndighetene.

Visstnok skal Norge være det eneste landet som har en slik likestilling mellom inntekter i jordbruk og industri. Det er også grunn til å tro at dette inntektsmålet nå er reelt nådd.

Den generelle jordbrukspolitikken slik den foreligger i dag er utformet av Stortinget, mens de virkemidler som er satt i verk for å nå disse måla er et resultat av jordbruksavtalen som vanligvis holdes hvert annet år.

Denne avtalen er delt i to deler:

1. trinn: Her blir bøndenes bruttoinntektsramme bestemt. Denne blir bestemt på bakgrunn av utviklingen i industriarbeiderlønna, dessuten får de vederlag for kostnadsøkningen som evt. har oppstått mellom avtaleperioden.

2. trinn: Her blir det bestemt hvord den økte inntekten skal tas fra: Enten gjennom høyere priser på jordbruksproduktene eller gjennom direkte overføringer fra statsbudsjettet.

Jeg vil ikke gå noe nærmere inn på hvordan inntekten bestemmes mer presist, bare antyde at inntektens høyde blir bestemt utifra modellbrukene skissert foran.

Det blir dessuten tatt hensyn til spesielle levekårsfaktorer. Det er rimelig å anta at bøndene har fordel av billige jordbruksvarer, kort vei til jobben, rent naturmiljø osv.

Derimot vil de få kompensasjon for uregelmessig arbeidstid, vanskelig for å ta ferie osv.

b) Den tradisjonelle begrunnelsen for å gi bøndene et rimelig inntektsnivå, er ønsket om å holde oppe en viss produksjon av jordbruksprodukter. Dette blir bl.a. begrunnet utifra sikkerhetshensyn; at vi i en evt krise, f.eks krig, hvor kontakten og handel med omverdenen blir brutt, skal være i stand til å livberge oss selv.

Et annet moment er at jordbruksavtalen utgjør en stor del av produksjon og sysselsetting i distriktene. Et sterkt ønske fra myndighetenes side er å opprettholde bosettingsmønsteret å unngå for sterk urbanisering. Opprettholdelse om jordbruksavtalen er altså et middel til å nå dette målet.

Et annet moment som kan tale for overføringer til bøndene er utifra miljø og ressurshensyn. Hvis bøndene ikke var sikret en viss inntekt kunne man risikere at bøndene ville drive en rovdrift på naturen for å gjøre sitt utbytte størst mulig ved f.eks bruk av giftige sprøytemidler, overgjødsling osv. Slike inngrep kunne fått og har til dels fått alvorlige konsekvenser for vårt naturmiljø.

I denne sammenheng kan det også legges til at ved å unngå bruk av f.eks giftig sprøyting blir vi sikret "rene" produkter. Ved alternativ import ville denne sikkerheten vært langt mindre.

Andre momenter som taler for inntektsoverføringer til bøndene kan være fra et rent rettferdighetssynspunkt: Alle skal være sikret en viss inntekt.

c) Vi kan grovt si at myndighetene har tre virkemidler for å nå målene de har satt seg for jordbruksavtalen (deriblant inntektsmålet)

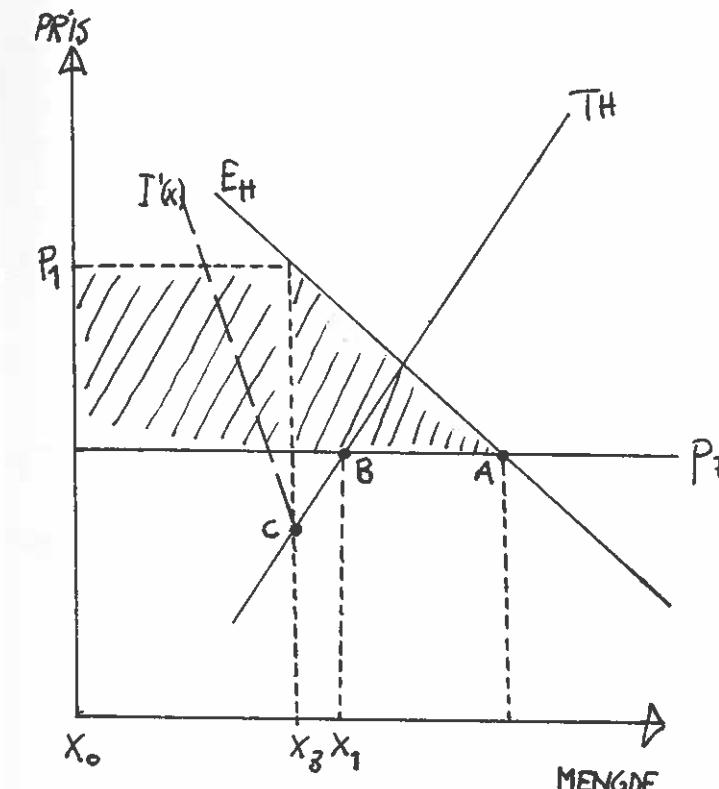
- i) Direkte lover og reguleringer
- ii) Inngrep i markedet
- iii) Direkte overføringer

Hvert av disse punktene ville inneholde flere mulige virkemidler. Jeg skal se på noen av dem, men først slå fast at så godt som alle jordbruksprodukter produsert i Norge er beskyttet på en eller annen måte.

Et virkemiddel for å sikre bøndene en viss inntekt er altså å gi dem høyere pris på sine produkter, (gjennom å gjøre en del inngrep i prisdannelsen) enn de ellers ville ha fått i et uregulert marked.

Jeg vil først se på hvordan et importforbud av jordbruksprodukter vil virke på åpris og omsatt kvantum.

P_F: Pris på verdensmarkedet
T_H: Tilbudspris fra norske bønder
E_H: Etterspørsel på hjemmemarkedet

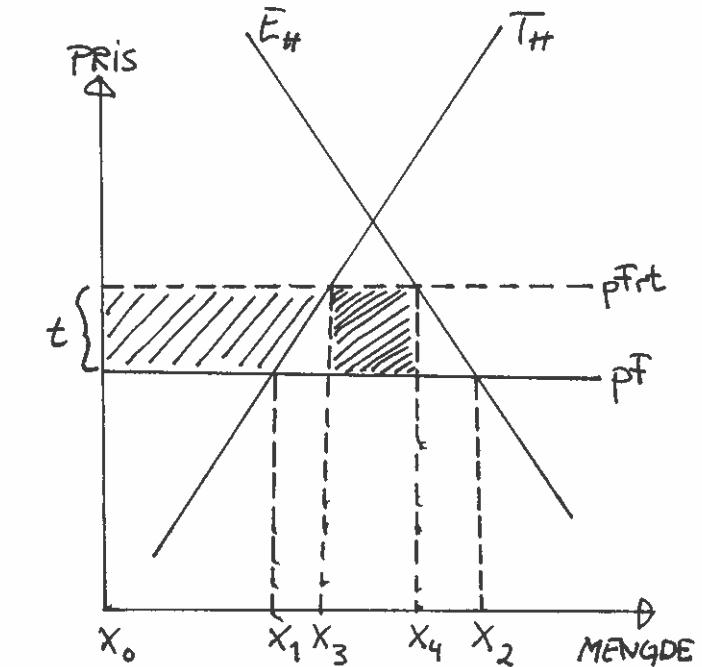
Ser først på situasjonen før importforbud. Likevektpunktet blir i A med totalt omsatt kvantum X_2 . Etterspørsel rettet mot norske bønder vil være den delen av tilbudet som ligger under verdensmarkedsprisen. Norske bønder blir altså prisfaste kvantumtilpassere. De kan ved hjelp av sine disposisjoner ikke påvirke markedsprisen.

Totalt omsatt og produsert kvantum på hjemmemarkedet blir dermed $X_0 - X_1$ og importen vil bli $X_1 - X_2$.

Ved et importforbud vil importen falle bort, de norske bøndene vil bli monopolister på hjemmemarkedet. For å vise deres tilpasning tegner vi opp deres grenseinntekt (inntekt ved å øke produksjonen med en enhet) gitt ved $I^L(X)$. Fra monopolteorien har vi nå at de vil tilpasse seg i punktet C (uten å utlede det noe nærmere her). Den nye prisen vil bli P_1 med et omsatt kvantum X_3 . Bøndene vil altså oppnå en langt høyere pris på sine produkter. Det er derimot åpenbart at konsumentene vil tape på en slik tilpasning.

- //// Tapte konsumentoverskudd
- //// Økt salgsinntekt for norske bønder

En annen måte myndighetene kan beskytte norske jordbruksprodukter på er å innføre et toll på importerte varer. Vi drøfter det i tilknytning til figuren under.

Ser først på situasjonen for toll: Tilpasningen vil bli tilsvarende som ovenfor
Hjemmemprod $X_0 - X_1$
Import $X_1 - X_2$

Anta nå at myndigheten innfører tollsats lik t (rød stiplet linje).

Produksjonen på hjemmemarkedet vil øke med avstanden $X_3 - X_1$ mens importen vil reduseres med avstanden $(X_2 - X_4)$

- ////// Økte inntekter for norske bønder
- //////// Økte inntekter som tilfaller staten

Effektiv tollsats:

Anta at myndighetenes tollsats er 10% og at importerte produkter øker fra 100,- til 110,-

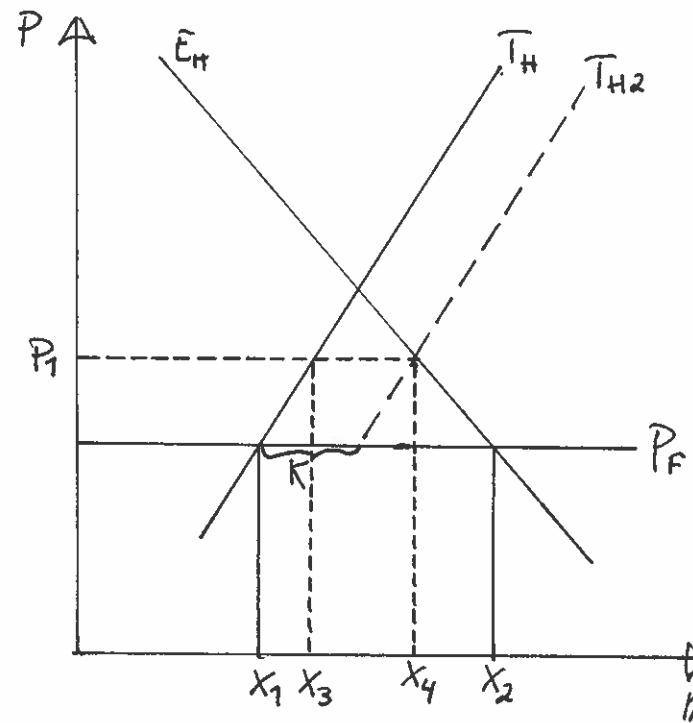
De norske produsentene kan dermed også legge på 10,- på sine produkter.

Antar vi samtidige at de bruker en innsatsfaktor på 50,- som ikke er tollbelagt blir deres inntekt

100
- 50
= 50
+ 10
= 60

Deres inntekter øker altså fra 50,- til 60,- noe som at den effektive tollsats blir 20%. Vi ser at hvor stor den effektiv tollsats vil bli avhenger av bruken av innsatsfaktorer. Mindre bruk av innsatsfaktorer utenifra ville gitt en mindre effektiv tollsats.

En annen mulighet myndighetene har til å begrense importen, å heve prisene på norske produkter er å innføre kvotereguleringer, dvs bare tillate import av en gitt kvote. Jeg vil vise hvordan en slik kvoteregulering gir eksakt samme resultat som en innføring av toll ved å tegne opp den samme figuren som over.

Anta at myndigheten begrenser importen ved å bare tillate import lik k .

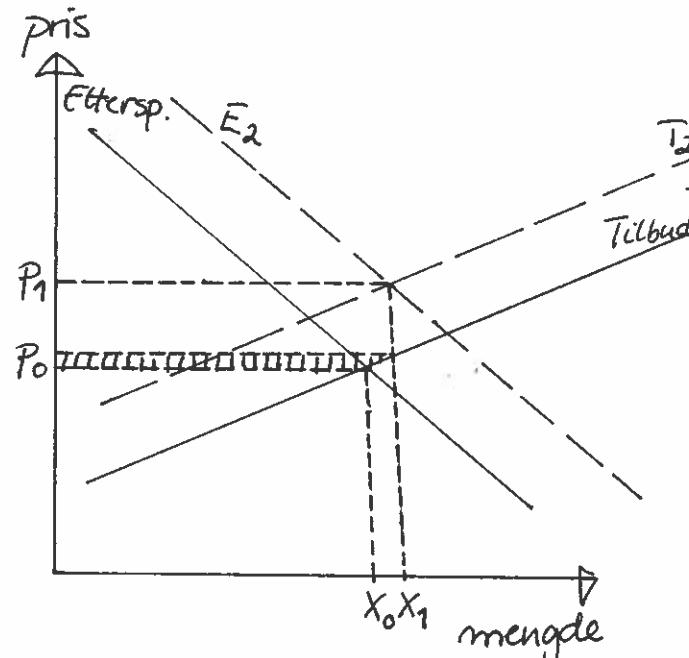
Tilbuddet på hjemmekarkedet blir nå den stiplete linjen T_{H2} .

Produksjonen hjemme øker med $X_3 - X_1$, og importen begrenses med $X_2 - X_4$. Den nye prisen blir P_1 .

Et annet virkemiddel myndighetene har satt i verk og som administrert av de ulike salgssentralene for jordbruksprodukter er den såkalte omsetningsordningen.

De ulike jordbruksproduktene er tilnærmet homogene, dvs det lar seg ikke for konsumtene å skille dem fra hverandre. Dette betyr at den enkelte bonde ved å sette i gang salgsstimulerende tiltak som f.eks reklame, vi få liten glede av dette da økt omsetning av

jordbruksvarer vil gi alle produsenter økt salg. For å unngå at noen skal være "gratipassasjer" blir det betalt en avgift ved salg av jordbruksprodukter, som gjelder alle. Denne inntekten blir så brukt til å stimulere til økt etterspørsel etter jordbruksproduktet. Vi skal se hvordan en slik avgift vil virke i praksis.

Før markedstiltak vil det bli omsatt X_0 enheter til en pris p_0 . En avgift ved salg av jordbruksprodukter vil skifte tilbudscurven oppover til T_2 . Markedstiltaka som er satt i gang vil derimot også øke etterspørselen som vil få et skift til E_2 .

Omsatt kvantum vil øke til X_1 mens den nye prisen blir p_1 . Økte inntekter for bøndene blir //.

Det er derimot ikke sikkert at bøndenes inntekter ville øke. Hvis etterspørselen hadde vært mer elastisk (slakere kurve) kunne faktisk de samlede inntektene gått ned.

Andre virkemidler som blir brukt for å nå bøndenes inntektsmål vil jeg bare kort nevnte kraftordningen som blir administrert av statens kornforretning, og en del markedsreguleringer som går ut på å holde tilbuddet av jordbruksvarer på et slikt nivå at det hele tiden hersker likevekt i markedet.

Det er en rimelig antakelse at bøndene helst ønsker inntektsoverføringer direkte over statsbudsjettet. Dette vil bidra til at

inntektsmålet blir holdt oppe samtidig som prisen på jordbruksprodukter holdes på et "rimelig nivå". Dette vil gjøre presset på jordbruket om å sette ned urimelig høye priser mindre.

d) Jeg har allerede i del b gjort rede for en del samfunnsøkonomiske hensyn som har ligget til grunn for å opprettholde bøndenes inntekter på et rimelig nivå.

Det finnes derimot også en del samfunnsøkonomiske hensyn som taler mot en opprettholdelse av store overføringer til bøndene:

Jeg har i modellen foran antydet at økte priser betyr tap for konsumentene. De må betale mer for produktene enn de ellers ville ha gjort ved fri import. Samtidig er flere av jordbruksproduktene såkalte nødvendighetsvarer som ikke har nære substitutter, f.eks melk, brød o.l. Høye priser på disse ville falle særlig dårlig ut for barnefamilier. Det må i denne sammenhengen legges til at bøndene ikke står fritt til å føre en maksimal prisdiskriminering på slike varer, selv om en improt antakeligvis ville presse prisen enda lavere enn dagens prisnivå for jordbruksprodukter (import av ferskmelk lar seg selvfølgelig ikke gjøre).

Vi ser dessuten fra oversikten foran at jordbrukets andel av samlet produksjon er relativt liten i forhold til andel av realkapital og sysselsatte. Overføringer som til jordbruket har en alternativ anvendelse. Ved å overføre disse til andre næringer som har en større produktivitet, kunne vi øke produksjonen og sysselsetting i disse og dermed øke den samlede tilgangen av varer og tjenester.

Andre hensyn som taler i mot fortsatt støtte til jordbruket er at de ikke fremmer de målene de er ment å tjene. F.eks vil mange hevde, vil overføringene ikke tjene bøndene i distrikten, men favorisere bøndene i sentrale strøk, f.eks kornbøndene på Østlandet.

Et annet hensyn som taler i mot kan være fra et U-hjelps synspunkt. Ved at vi skjerner vårt eget jordbruk hemmer vi særlig u-landas muligheter til å eksportere varer og tjenester.

Konklusjon: Utifra samfunnsøkonomiske hensyn

lar det seg gjøre å argumentere både for og i mot fortsatt støtte til jordbruket.

Oppgave II

a) Jeg vil begrense oppgaven til å drøfte prinsipper for prissetting av elektrisk kraft fra vannkraftverk, både fordi mesteparten av produksjonen av elektrisk kraft skjer på denne måten i Norge, og fordi Norge har lange tradisjoner på dette området.

Primær målsetting for norske myndigheter er å sikre nasjonal kontroll over kraftforsyningen, og utarbeide en detaljert energi-politikk.

Dette for å:

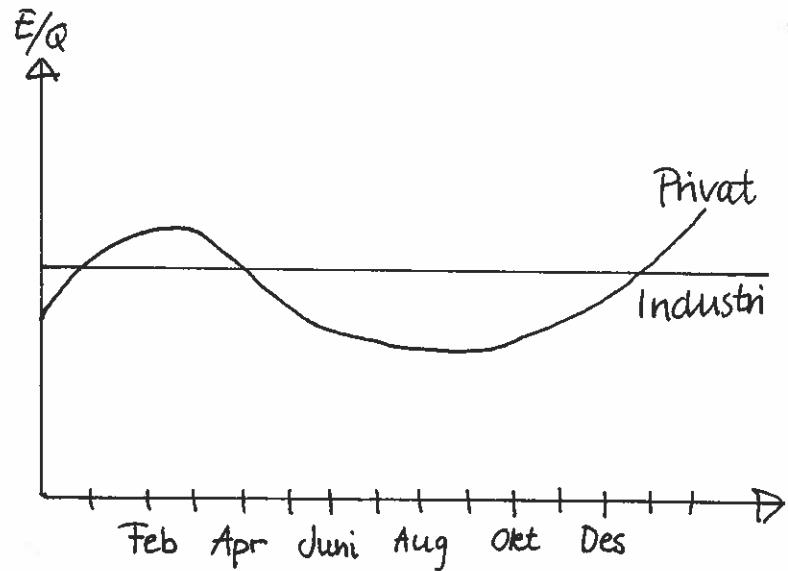
- sikre en tilstrekkelig forsyning til enhver tid
- utbygging av kraftverk gir større investeringskostnader enn det private kan makte, for å sikre en optimal utbygging og tilførsel av kraft
- bygging av vannkraftverk gir store indirekte virkninger, som det må tas tilstrekkelig hensyn til. Her er det nok å nevne skader på naturen.

Så godt som all produksjon og omsetning av elektrisk kraft skjer derfor i statens regi, gjennom det statlige organet NVE (norsk vassdrag og energiverk).

Som nevnt er utbygging av kraftverk en svært kostnadskrevende affære. En rimelig antakelse er derfor at produksjonen er gitt på kort sikt (Q).

Produksjon av elektrisk kraft gir derimot litekostnader når produksjonen først er satt i gang. Disse kostnadene kaller jeg kort-tidsgrensekostnader (KTC). Denne vil være svakt stigende med økende produksjon.

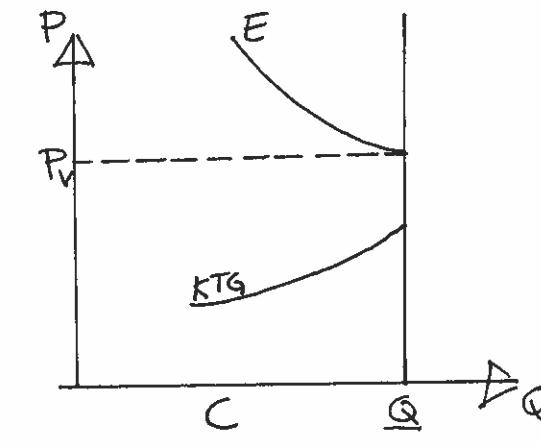
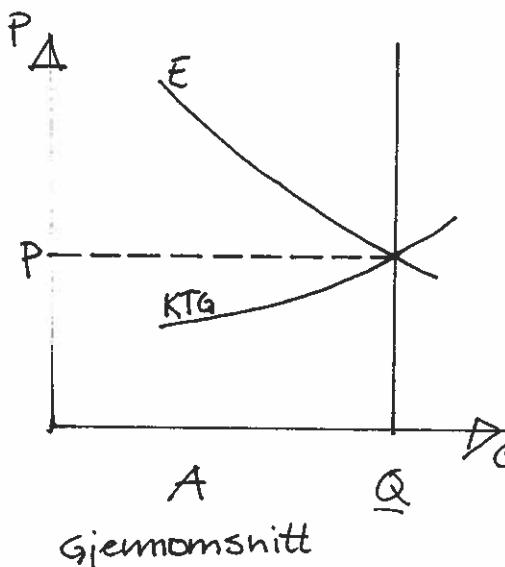
Kraftetterspørselen viser store svingninger over året. Om vinteren blir det etterspurt mer enn om sommeren. Denne svingningen skyldes først og fremst privat etterspørsel. Etterspørsel til industriformål vil være relativt konstant.

Kraft til industrien blir forsynt gjennom statskraftverk. Prisen på denne vil ligge under prisen på elektrisk kraft til privat bruk.

Kraft til private blir forsynt gjennom fylke/kommunale E-verk.

På bakgrunn av det som er sagt ovenfor kan vi dermed tegne opp følgende figurer.

Q: Kapasiteten gitt på kort sikt
E: Etterspørsel
KTG: Kortidsgrensekostnad

Prinsippet for prissetting blir å finne den pris som gir markeds klarering dvs en etterspørrelse som er lik kapasiteten, forutsatt at denne dekker kostnadene.

I periode B vil vi ha markeds klarering til prisen p_s , men denne vil ikke dekke alle kostnadene, og kapasiteten er ikke fullt utnyttet. Settes prisen høyere vil derimot enda mer av kapasiteten bli utnyttet.

I periode C vil vi ha markeds klarering samtidig som kapasiteten blir fullt utnyttet. Vi ser derimot at prisen ligger over KTG. Hvis prisen setter under p_v vil vi ikke ha markeds klarering. I en slik situasjon blir kraften rasjonert. Denne rasjoneringen vil det være NVE som står for, og det som skjer er at industrien vil få tilfredsstilt sitt behov, mens et private forbruket blir kuttet ned. Vi

kommer altså i den situasjon, som mange økonomer vil anse som "uriktig", at de med høyest betalings villighet blir rasjonert.

Det er svært omdiskutert om det er rimelig at industrien skal betale mindre for den elektriske kraften enn det private gjør.

Det er ofte begrunnet med at distribusjonsnettet for elektrisk kraft til industrien er langt mindre kostnadskrevende enn distribusjonen til privat forbruk.

Dessuten vil en forholdsvis høy pris for elektrisk kraft til private føre til mer forsiktig bruk og besparelser.

Et motargument i denne sammenheng er at industrien ved subsidiert krafpris legger for liten vekt på å utvikle nye produksjonsmetoder med mindre kraftkrevende produksjonsfaktorer.

Et annet pro-argument for fortsatt subsidiering av elektrisk kraft til industrien er at den vil bidra til å øke den norske industrien internasjonale konkurransesvene som er en prioritert økonomisk målsetting.

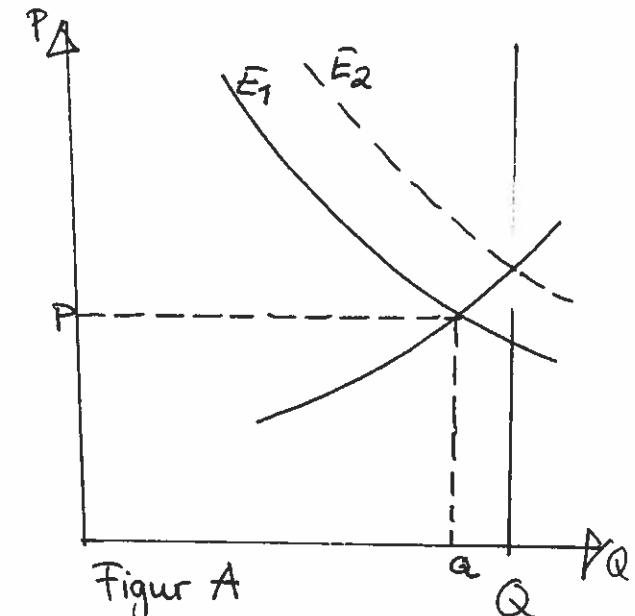
- b) Framtidsutsiktene for elektrisk kraft produsert gjennom vannkraftverk må sies å være mer usikre i dag enn for bare noen år tilbake.
 - i) Fall i oljeprisen har ført til substitusjon bort fra elektrisk kraft og over til olje
 - ii) Nye kostnadskalkyler har beregnet at bygging av gasskraftverk vil gi færre kostnader, og er mindre tidskrevende.

Vi har få gasskraftverk i Norge i dag, men en rekke er planlagt bygget. Dette vil føre til større muligheter for å regulere krafttilførselen i ønsket tempo både, fordi investeringskostnadene er mindre og byggingen går fortare. Likevel bør de samme kriterier gjelde for utbygging av gasskraftverk, såvel som vannkraftverk.

Kostnadene ved å øke produksjonen/kapasiteten med en liten mengde vil jeg kalle langtidsgrensekostnaden, eller KTG + investeringskostnader.

Kriteriet for beslutning om videre kraftutbygging bør derfor være at prisen skal være lik lang-tids-grensekostnaden (LTG).

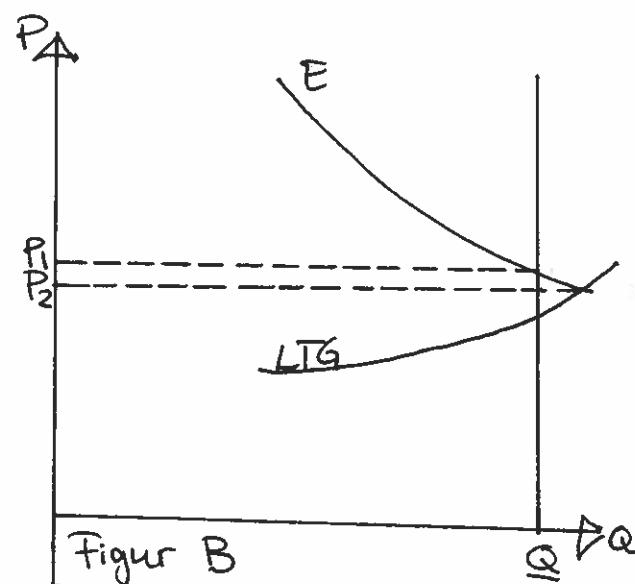
For å belyse poenget vil jeg tegne opp følgende figurer.

Figur A

I en situasjon som den figur A skisserer vil det ikke være grunn for videre utbygging av kapasiteten. Prisen er her for lav til å dekke LTG samtidig som en stor del av kapasiteten vil stå unyttert.

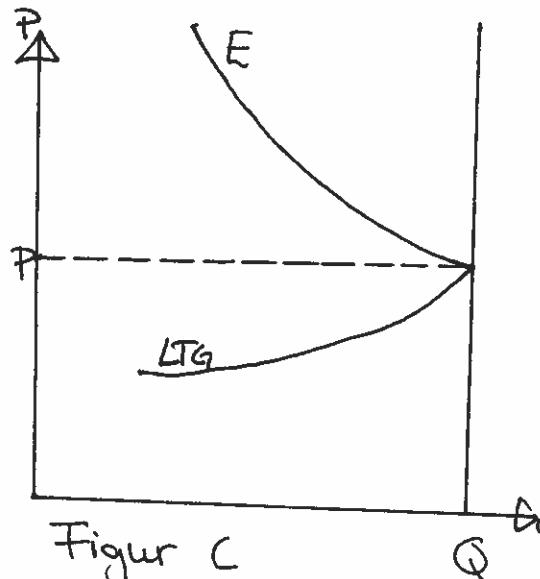
Pengene som her er planlagt brukt på kraftutbygging kan investeres i andre prosjekter. Hvis denne investeringen fører til økt produksjon og øk. vekst vil antakelig etterspørselen etter el.kraft øke dvs etterspørseleen skifte oppover og vi kan få den optimale situasjon der pris = LTG.

Figur B

I en slik situasjon som den figur B skisserer, vil det være grunn til å bygge ut. Prisen ligger over LTG, og en evt. nedgang i prisen vil ikke gi markeds klarering.

Konklusjon: Myndighetene bør bygge ut kapasiteten.

Figur C

Figur C viser en utbyggingsstakt som har vært optimal. Optimal utbyggingsstakt er altså karakterisert ved at prisen hele tiden er lik LTG.

Likevel er det en del prinsipper som bør være avklart før det tas endelig beslutning om å bygge ut:

- Blir kraften fordelt optimalt, eller vil en omfordeling redusere behovet for utbygging
- Produseres det til lavest mulig kostnader
- Er framtidsprognosene sikre nok
- Dimensjonering: Hvor stort skal det nye anlegget være

Det er også svært delte meninger om det tas tilstrekkelig hensyn til de indirekte virkningser en vannkraftutbygging fører med seg. Jeg tenker da først og fremst på de negative effektene på naturmiljøet. Det kan i denne sammenheng nevnes at en ødeleggelse på naturmiljøet beregnet til 20 millioner kroner ville gjort Alta-utbyggingen ulønnsom. Selvfølgelig er det vanskelig å måle miljøskader i kroner og øre, men det har lett seg gjøre å finne bergningsmåter som gjør det mulig å kalkulere disse kostnadene inn i LTG, uten at jeg skal komme nærmere inn på det her.

- OG FREDERIK STÅR PÅ:

Observator bestemte seg for å kikke litt i kulissene hos Frederik, og grep fatt i Frederiks nyvalgte leder av året, Øyvind Brandt:

stor aktivitet i Frederik for tida, si meg hva er egentlig skjedd?

-Frederik har det siste halvåret bestått av et styre på 8 personer, så vi har jo et mye høyere arbeidstempo. Det er vel egentlig det som har gjort at folk har lagt mer merke til oss.

Aktivt program utover vårsemesteret?

-Vi er kommet ganske godt i gang allerede med en RF-fest og hyttetur, og før Observator ligger ferdig på bordet, så har vi nok også avviklet en rekefest på Frysjø. Vi skal senere ha 2 utearrangementer i forbindelse med Holmenkollsøndagen og Holmenkollstafetten litt senere på våren hvor vi håper på å kunne stille i hvert fall et herre- og damelag. Vi vil ha en fest til i RF-kjelleren, og da i samarbeid med statsvitenskap, og tillegg er det også snakk om et arrangement på morgenen på 17. mai.

Lista er lagt ganske høyt i Frederik for tida - når leser Frederik?

- Vi er jo så pass mange i styret at arbeidsmengden pr. person blir ikke så stor, dessuten tar vi det som en utfordring å kunne prioritere riktig slik at en får tid til begge deler.

Men, hvorfor gjør dere dette her?

-Det er vanskelig å gi noe godt svar på det, men personlig så synes jeg det er gøy, og føler at jeg har mye igjen for det. Dessuten synes jeg jo selvfølgelig at det trengs her på sos.øk.

Vil dere anbefale andre å bli med i studentarbeide?

-Ja, så absolutt. Det er en glimrende mulighet til å bli kjent med andre studenter, dessuten er det en god erfaring å kunne ta med seg videre.

Frederik er blitt byråkratiske?

Nei, jeg vil ikke si det. Vi har såpass mange arbeidsoppgaver at vi må ha styreverv for å få en viss struktur på det, slik at arbeidsoppgavene kan bli utført på en relativt effektiv måte.

Jeg tror ikke det enda er noen fare for at vi er blitt for byråkratiske.

Spesiell tanker og ideer dere brenner for?

-Kunne tenke oss å sette i gang studentaktiviteter som sikter seg inn på mindre deler av studentgruppen. Vi har allerede selskaps-

orkesteret, og nylig er det også satt igang ballspillaktiviteter.

Denne typen aktiviteter vil vi forsøke å utvide.

Men for å få realisert våre planer så trenger vi mere hjelp.

Kanskje er det noen som kunne tenke seg å hjelpe oss med å dra i gang organisert trening i forbindelse med holmenkollstafetten?

Vi har også lyst til å prøve å få dannet en kulturgruppe som kan stå for teater-, revy og konsertarrangementer for en mindre gruppe på sos.øk.

Frederik har også hatt samarbeid med andre studentforeninger?

-Ja, vi forsøker å få til et samarbeid "over grensene". Vi har i dette semesteret planlagt en teaterkveld hvor vi inviterer statsvitenskap og psykologi, og vi skal også ha en RF-fest litt senere sammen med statsvitene.

Når får SV sin egen "RF-kjeller"?

-Det er vanskelig å si. Dette er jo i hovedsak et økonomisk spørsmål, og dessuten er jo den tilsvarende RF-kjelleren her på fakultetet pr. i dag i bruk som arkivplass, slik at første mål må bli å få frigjort plass. Frederik kunne imidlertid tenke seg å ta initiativet til å rekruttere studenter til et tverrfaglig samarbeid her på fakultetet som kunne jobbe med denne oppgaven.

Den som lever får se. Observatørs utskremte medarbeider vil i alle fall ønske Frederik lykke til videre med sitt iherdige arbeid med å få liv i oss sos.økere.

Marit Vold

Intervju-undersøkelse
Si din mening om

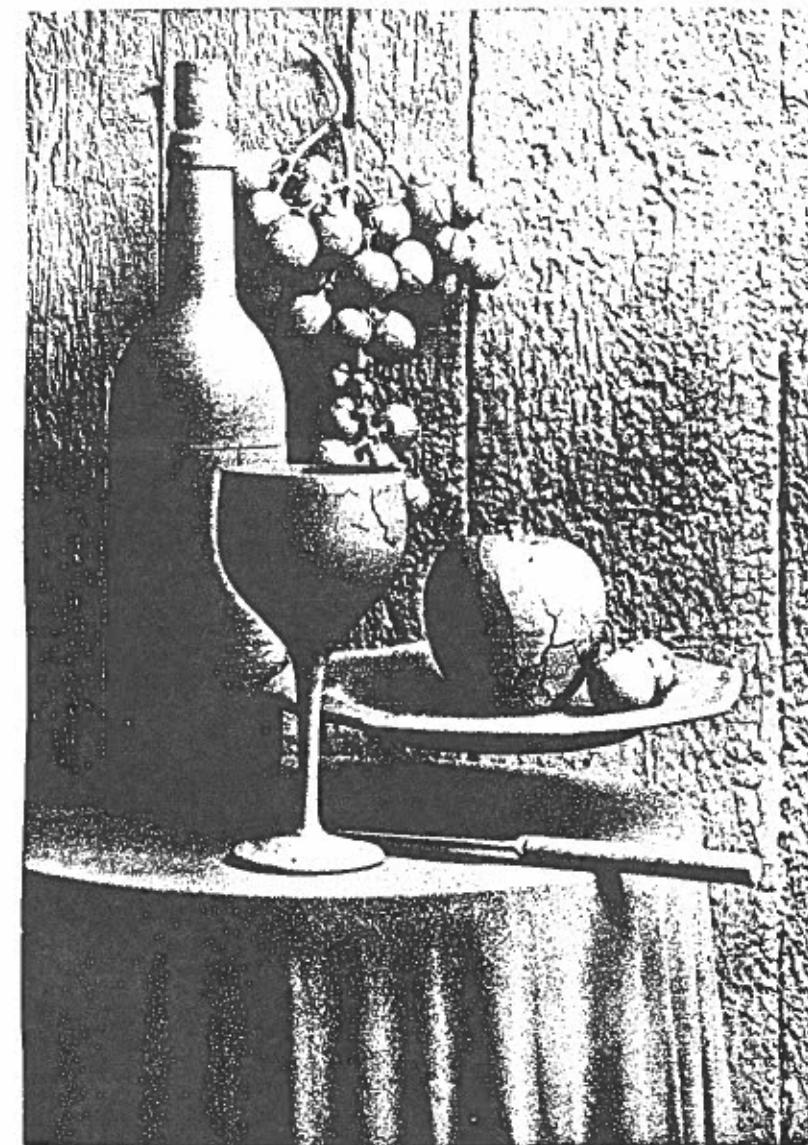
OBSERVATOR

Vi ønsker respons fra leserne! Her har du en glimrende anledning til å påvirke redaksjonen i utformingen av avisen. Fyll ut, riv av og send inn! Skjemaet kan du legge i vår hylle på expedisjonskontoret i tolvte etasje. Skriver du i tillegg på navnet ditt, er du med i trekningen av en flaske vin!

Hva ønsker du mer eller mindre v i Observator? (Sett kryss.)

	mer	mindre	som nå
1) Eksamensbesvarelser	*****	*****	*****
Faglige artikler	*****	*****	*****
Debatt/innlegg	*****	*****	*****
Intervju	*****	*****	*****
Reportasjer fra Frederikarr. etc.	*****	*****	*****
Sport	*****	*****	*****
Utvalgsnytt	*****	*****	*****
Dine forslag:	*****	*****	*****
	_____	_____	_____

Navn

- Hva synes du om Frederik? Har du bdiratt med ditt nærvær på arrangementene?

Mette Lullau, 7. semester:

- Frederik har en bra funksjon for nye studenter som trenger å komme inn i miljøet. De gjør mye fint - ta pauserommet for eksempel. Etter at jeg sluttet som medlem i Frederik, har jeg ikke deltatt så mye på arrangementene.

6

Ingvar Olsen, 6. semester:

- Frederik driver veldig aktivt og har en stor betydning for miljøet. Jeg har deltatt på noen arrangementer og det har vært masse bra. Jeg har ingenting å utsette på Frederik.

Liv Heidi Fensgård, 2. semester:

- Jeg skal akkurat melde meg inn i Frederik nå. På grunn av en del pendling har jeg ikke vært med på noen fester ennå, men det er det ikke for sent å rette på.

HEISEN

Ellen Cathrine Rasmussen, 4. semester:

- Frederik er kjempebra! De har kommet seg veldig. Jeg har stort sett vært på alle arrangementene.

Ingvill Bjerke, 1. semester:

- Jeg skal også melde meg inn nå, og jeg har heller ikke vært på noen arrangementer ennå. Frederik virker å gjøre en bra jobb, og det blir nok til at jeg deltar på enkelte fester.

Victor Pedersen, 3. semester:

- Frederik har helt fine arrangementer. Jeg har vært med på alt og det har vært bra.